

РОЗДІЛ I

ОСВІТНЄ ЗАКОНОДАВСТВО ТА ЦИФРОВА ПОЛІТИКА: ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ВИКЛИКИ Й ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ

Chapter 1

Educational Legislation and Digital Public Policy: Globalisation Challenges and Transformational Changes

1.1. Вплив інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації на розвиток освіти, педагогіки і психології (виклики, завдання й тенденції реалізації): український і зарубіжний досвід

Аналітичний огляд

Автор-упорядник

Ростока Марина Львівна

кандидат педагогічних наук, старший дослідник,
завідувач відділу наукового інформаційно-
аналітичного супроводу освіти,
Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського, НАПН України

ORCID iD:	<u>0000-0002-1891-5482</u>
RESEARCHER iD:	<u>O-6224-2018</u>
SCOPUS iD:	<u>57222157431</u>

Анотація. У розділі розкрито основні кластери інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки у контексті вивчення вітчизняного і зарубіжного досвіду з цієї проблеми. Розглянуто окремі аспекти цифрової освітньої політики Європейського Союзу та країн світу, законодавства України про цифровізацію і цифрову трансформацію освіти, зокрема нормативно-правову базу цифрової освітньої політики НАПН України, презентовано основні складники цифрового інформаційно-освітнього простору Державної науково-

педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського та звернуто увагу на позитивний вплив впровадження результатів наукових досліджень з інформаційно-аналітичного супроводу освіти, педагогіки і психології.

Представлено аналітико-узагальнювальний зріз із організації і проведення прикладного наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» (2023–2025), упродовж виконання якого розглянуто основні аспекти цифрової освітньої політики України та зарубіжних країн, зокрема Європейського Союзу, та чинні законодавчі документи щодо її реалізації. Приділено особливу увагу цифровій діяльності НАПН України та її підвідомчих інституцій, зокрема наголошено на актуальному науковому доробку її дослідників. Зосереджено увагу на певних прикладних результатах наукових досліджень відділів Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського за період 2023–2025 рр., що стосуються безпосередньо інформаційного забезпечення цифровізації та цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології. Акцентовано на перспективах подальших наукових досліджень, у підґрунтя яких буде покладено кінцеві прикладні результати дослідницької діяльності її структурного підрозділу – відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти.

Ключові слова: інформаційно-аналітичний супровід, цифрова трансформація освіти і педагогіки, вплив на розвиток освітніх середовищ, цифрова освітня політика, імплементація цифрового досвіду країн світу.

The Impact of Information and Analytical Support for Digital Transformation on the Development of Education, Pedagogy and Psychology (Challenges, Tasks and Implementation Trends): Ukrainian and Foreign Experience

Analytical Review

Author-compiler

Rostoka Marina Lvivna

Ph. D (in Education), Senior Researcher,
Head at the Department of Scientific
Information and Analytical Support of Education,
V. Sukhomlynskyi State Scientific and
Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine

Abstract. This section reveals the main clusters of information and analytical support for the digital transformation of education and pedagogy in the context of studying domestic and foreign experience on this issue. It considers certain aspects of the digital education policy of the European Union and countries around the world, Ukrainian legislation on digitisation and digital transformation of education, in particular the regulatory and legal framework of the digital education policy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, presents the main components of the digital information and educational space of the V. Sukhomlynsky State Scientific and Educational Library of Ukraine, and draws attention to the positive impact of the implementation of the results of

scientific research on information and analytical support for education, pedagogy and psychology.

An analytical and summarising overview of the organisation and conduct of applied scientific research 'Information and Analytical Support for the Digital Transformation of Education and Pedagogy: Domestic and Foreign Experience' (2023–2025) is presented. which examines the main aspects of digital education policy in Ukraine and foreign countries, in particular the European Union, and the current legislative documents for its implementation. Particular attention is paid to the digital activities of the NAES of Ukraine and its subordinate institutions, with an emphasis on the current scientific achievements of its researchers. The focus is on certain applied results of scientific research conducted by departments of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine for the period 2023–2025, which directly relate to information support for the digitalisation and digital transformation of education, pedagogy and psychology. The focus is on the prospects for further scientific research, which will be based on the final applied results of the research activities of its structural unit – the Department of Scientific Information and Analytical Support for Education..

Keywords: Information and Analytical Support, Digital Transformation of Education and Pedagogy, Impact on the Development of Education, Digital Policy of the State, Implementation of Digital Experience.

Нині освіта перебуває на хвилі глибоких трансформаційних змін, що передбачає нові можливості, проте провокує й серйозні глобалізаційні виклики, які є водночас як техніко-технологічними, так і соціокультурними детермінантами. Виокремлюємо з них такі, як:

- ❖ нерівність у доступі до освіти, що обумовлено відповідним цифровим розривом між країнами, окремими регіонами, соціальними середовищами, а також відсутність стабільного інтернет-зв'язку, цифрового обладнання і пристроїв у багатьох суб'єктів освітньої взаємодії;

- ❖ потреба і необхідність в удосконаленні й розвитку трансдисциплінарного й цифрового складників професійної компетентності педагогічних працівників з урахуванням основних аспектів, адже традиційні методики викладання і навчання хоча й є актуальними, проте вже не відповідають вимогам цифрової епохи, тому розроблення нових підходів до підвищення кваліфікації педагогів у сфері цифрових технологій є вимогою часу;

- ❖ євроінтеграційний курс України передбачає залучення специфічних методик стандартизації нормативно-правового забезпечення підготовки фахівців, зокрема приведення до міжнародних стандартів освітніх програм, що уможливлуватиме конкурування українських суб'єктів освітнього процесу на глобальному ринку праці та надання освітніх послуг;

- ❖ дотримання кібербезпеки, цифрової етики і гігієни сприятиме захисту персональних даних представників соціально-педагогічних середовищ, у тому

числі й здобувачів освіти, забезпечуватиме формування в них цифрової культури та етичних норм використання цифрових технологій;

❖ гуманістичні акценти в цифрову добу мають бути орієнтовані на убезпечення від ризиків втрати «живого» спілкування та розвитку соціальних навичок, що набуває більшої вагомості для балансування технологічного й гуманістичного підходів в освіті;

❖ створення нових освітніх можливостей засобами цифровізації та цифрової трансформації, зокрема таких, як глобальний доступ до здобуття нового знання (онлайн-курси, онлайн-івенти, відкриті освітні ресурси, цифрові освітні ресурси, МООС та ін.); персоналізація навчання із застосуванням технологій штучного інтелекту (далі – AI), упровадження гнучких освітніх програм і пріоритетів безперервного навчання (Lifelong Learning); сприяння розвитку креативності та критичного мислення суб'єктів освітнього процесу засобами інтерактивних технологій і методик навчання тощо.

Отже, інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології набуває відповідних трансформаційних перебудов у контексті розвитку цифрового простору та потребує нових стратегій, системного збалансування між інноваціями та гуманістичними цінностями, має бути спрямованим на забезпечення актуальних кластерів наукових досліджень, реалізації цифрової освітньої політики (концепцій, стратегій, програм, проєктів) з урахуванням законодавчих і нормативно-правових документів.

1.1.1. Цифрова освітня політика Європейського Союзу та країн світу

Digital Education Policy of the European Union and Countries Around the World

Європейський Союз (далі – ЄС) приділяє значну увагу розвитку цифрової освіти як основи для формування конкурентоспроможного, інклюзивного та інноваційного суспільства. Основним стратегічним документом у цій сфері є План дій з цифрової освіти: передумови політики (Digital Education Action Plan) на 2021–2027 рр., який визначає пріоритети цифрової трансформації освітніх систем країн-членів Європейського Союзу; це політична ініціатива, яка визначає спільне бачення високоякісної, інклюзивної та доступної цифрової освіти в Європі. План спрямований на те, щоб допомогти національним системам освіти та навчання адаптуватися до цифрової епохи. Ключовими напрямками європейської цифрової освітньої політики є розвиток цифрової інфраструктури, забезпечення доступу до якісних цифрових освітніх ресурсів, підвищення цифрової грамотності всіх

учасників освітнього процесу, а також сприяння розвитку інноваційних педагогічних підходів та інтеграції штучного інтелекту в навчання. Значну увагу приділено забезпеченню рівних можливостей для всіх, у тому числі й вразливих груп населення, та підтримці безпечного цифрового середовища. Цим документом визначено, що цифрова освіта полягає у використанні цифрових інструментів, технологій і контенту для підтримки викладання, навчання й оцінювання та охоплює від онлайн-курсів та інтерактивних навчальних платформ до віртуальних класів й освітніх додатків [61].

У звіті Європейської комісії «Стан цифрового десятиліття 2025» (European Commission's State of the Digital Decade 2025 report) оцінено прогрес у чотирьох цільових сферах цифрової трансформації Європейського Союзу до 2030 року, висвітлено досягнення та прогалини у сферах цифрової інфраструктури, цифровізації бізнесу, цифрових навичок і цифровізації державних послуг. Звіт спонукає до відновлення дій щодо цифрової трансформації, безпеки та технологічного суверенітету, окреслює траєкторію формування цифрового майбутнього Європи [66].

Політична програма «Цифрове десятиліття Європи: цифрові цілі до 2030 року» (Europe's Digital Decade policy programme 2030) спрямовує цифрову трансформацію Європи та встановлює щорічний цикл співпраці для досягнення спільних цілей і завдань. Ця структура врядування ґрунтується на щорічному механізмі співпраці за участю Комісії та держав-членів (рис. 1).

Рис. 1¹. Цифрове десятиліття Європи: цифрові цілі до 2030 року
(за даними European Commission's)

¹ Джерело: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_en
(дата звернення: 17.05.2025)

❖ **Skills** (навички): спеціалісти з ІКТ (20 мільйонів + гендерна конвергенція); базові цифрові навички (мінімум 80% населення);

❖ **Infrastructures** (безпечні та стійкі цифрові інфраструктури): зв'язок (гігабітний для всіх); передові напівпровідники (вдвічі збільшено частку ЄС у світовому виробництві); дані Edge & Cloud (10000 кліматично нейтральних високо захищених периферійних вузлів); обчислювальна техніка (перший комп'ютер з квантовим прискоренням);

❖ **Businesses** (бізнес, цифрова трансформація бізнесу (технологічне зростання (75% компаній з ЄС використовують хмарні технології, штучний інтелект або великі дані); інноватори (збільшують масштабування та фінансування, щоб подвоїти кількість єдинорогів у ЄС); ті, хто пізно впроваджує технології (понад 90% МСП досягають хоча б базового рівня цифрової інтенсивності);

❖ **Government** (уряд, цифровізація державних послуг (ключові державні послуги 100% онлайн); e-Health (100% громадян мають доступ до медичних записів онлайн); цифрова ідентифікація (100% громадян мають доступ до цифрового посвідчення особи) [62].

Програма «Цифрова Європа» (DIGITAL – The Digital Europe Programme) – це програма фінансування ЄС, спрямована на донесення цифрових технологій до бізнесу, громадян і державних адміністрацій, а також надає стратегічне фінансування для розв'язання цих викликів, підтримуючи проєкти в ключових сферах потенціалу, таких як: суперкомп'ютери, штучний інтелект, кібербезпека, передові цифрові навички та забезпечення широкого використання цифрових технологій в економіці та суспільстві. Ця програма підтримує промисловість, малі й середні підприємства (МСП) та державне управління в їхній цифровій трансформації за допомогою посиленої мережі Європейських центрів цифрових інновацій (EDIH)² [70].

Європейський офіс штучного інтелекту (European AI Office) є центром експертизи в галузі штучного інтелекту в усьому ЄС. Він відіграє ключову роль у впровадженні Закону про штучний інтелект, зокрема особливо для штучного інтелекту загального призначення, сприянні розробленню та використанню надійного штучного інтелекту, а також міжнародному співробітництву [65].

Оскільки ЄС прагне забезпечити, щоб штучний інтелект був безпечним і заслуговував на довіру, прийнято Закон про штучний інтелект (AI Act: European Approach to Artificial Intelligence), який є першою в історії всеосяжною законодавчою базою щодо штучного інтелекту в усьому світі, що

² European Digital Innovation Hubs: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/edihs> (дата звернення: 17.05.2025)

гарантує здоров'я, безпеку та основні права людей, а також забезпечує правову визначеність для бізнесу в 27 державах-членах; позиціонує роль Європи як провідну у всьому світі. Цим Законом визначено, що «штучний інтелект – це сімейство технологій, що швидко розвивається і сприяє широкому спектру економічних, екологічних і соціальних переваг у всьому спектрі галузей та соціальної діяльності. Наголошено, що, покращуючи прогнозування, оптимізуючи операції та розподіл ресурсів, а також персоналізуючи цифрові рішення, доступні для окремих осіб та організацій, використання штучного інтелекту може забезпечити ключові конкурентні переваги для підприємств та сприяти соціально й екологічно корисним результатам, наприклад, у сфері охорони здоров'я, сільського господарства, безпеки харчових продуктів, освіти та професійної підготовки, засобів масової інформації, спорту, культури, управління інфраструктурою...» тощо [60].

Отже, ЄС заохочує співпрацю між країнами-членами, обмін кращими практиками та створення європейських освітніх платформ, таких як European Schoolnet і SELFIE, що допомагають закладам освіти оцінювати рівень цифрової готовності та впроваджувати інновації. Впровадження цифрової освіти в ЄС супроводжується регулярним моніторингом, дослідженнями та підтримкою професійного розвитку педагогів. Завдяки системному підходу до цифрової трансформації освіти ЄС слугує прикладом для інших країн, зокрема України, у розробленні сучасної цифрової політики та впровадженні інноваційних освітніх рішень, що відповідають викликам цифрової епохи.

Наприклад, упродовж останніх років уряд Італії реалізує «Національний план цифрової школи» (Piano Nazionale Scuola Digitale) [68]; уряд Республіки Польща реалізує багаторічну програму «Польська школа в мережі» (Polska szkoła w sieci) – на національному рівні розроблено стандарти цифрової грамотності, що відповідають європейським рамкам DigComp [69]; цифрова освітня політика Португалії базується на стратегічних концептах, зокрема одним із провідних напрямів є реалізація програми «Португальська школа в цифрову епоху» (Escola Digital) [64]; однією з ключових ініціатив Іспанії є стратегія «Іспанія цифрова 2026» (España Digital 2026) [67]; Франція реалізує масштабні державні програми, такі як «École Numérique» (Цифрова школа) [63] та ін. Також важливо зазначити, що одним із світових лідерів у впровадженні цифрових технологій в освіту є США – політика в цій сфері формується на рівні федерального уряду, штатів і місцевих громад, що дає змогу гнучкою мірою адаптувати систему до нових викликів.

Цифрові освітні платформи країн світу відіграють ключову роль у підтримці інноваційного навчання, розширенні доступу до якісних освітніх

ресурсів та розвитку цифрової грамотності серед учасників освітнього процесу. Серед найвідоміших міжнародних платформ можна виокремити такі:

❖ Coursera (США)³ – глобальна освітня платформа, що співпрацює з провідними університетами та компаніями у наданні онлайн-курсів, спеціалізацій і програм підвищення кваліфікації;

❖ edX (США)⁴ – спільний проєкт Гарвардського університету та Массачусетського технологічного інституту, який пропонує широкий спектр безкоштовних і платних онлайн-курсів для слухачів з усього світу;

❖ FutureLearn (Велика Британія)⁵ – цифрова платформа, що об'єднує університети, культурні та освітні організації для створення масових відкритих онлайн-курсів (МООС);

❖ Khan Academy (США)⁶ – некомерційна освітня платформа, яка надає безкоштовний доступ до інтерактивних уроків, вправ і тестів з різних предметів для школярів і здобувачів вищої освіти;

❖ European Schoolnet (ЄС)⁷ – мережа, що сприяє впровадженню інноваційних цифрових технологій у школах Європи, підтримуючи обмін досвідом і розвиток професійних компетентностей педагогів;

❖ SELFIE (ЄС)⁸ – платформа для самооцінювання цифрової готовності шкіл, яка допомагає освітнім установам визначати її переваги та напрями у вдосконаленні цифрової інфраструктури;

❖ OpenEdu (Китай)⁹ – національна відкрита освітня платформа, яка забезпечує онлайн-доступ до курсів провідних університетів Китаю та сприяє розвитку цифрової освіти на державному рівні;

❖ India's SWAYAM (Індія)¹⁰ – урядова ініціатива з розвитку масових відкритих онлайн-курсів, що орієнтована на забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх верств населення.

Завдяки розвитку цифрових освітніх платформ у різних країнах світу зростає доступність освітніх можливостей, формуються нові моделі навчання та підвищується якість освіти відповідно до вимог сучасної цифрової епохи. Україна, активно впроваджуючи власні платформи та інтегруючись у міжнародні освітні ініціативи, бере приклад із провідних світових практик та адаптує їх до національного контексту, спираючись на чинне законодавство.

³ Джерело: <https://www.coursera.org/> (дата звернення: 17.05.2025)

⁴ Джерело: <https://www.edx.org/> (дата звернення: 17.05.2025)

⁵ Джерело: <https://www.futurelearn.com/> (дата звернення: 17.05.2025)

⁶ Джерело: <https://uk.khanacademy.org/> (дата звернення: 17.05.2025)

⁷ Джерело: <http://www.eun.org/> (дата звернення: 17.05.2025)

⁸ Джерело: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/pto/2021/11/16/SELFIE-Posibnyk.dlya.koordinatora.16.11.pdf> (дата звернення: 17.05.2025)

⁹ Джерело: <https://openedu.net/en/ai-agent> (дата звернення: 17.05.2025)

¹⁰ Джерело: <https://swayam.gov.in/> (дата звернення: 17.05.2025)

1.1.2. Законодавство України про цифрову трансформацію освіти

Ukrainian Legislation on Digitalisation and Digital Transformation of Education

Цифрова політика України спрямована на створення сприятливих умов для розвитку цифрової економіки, впровадження інноваційних технологій у всі сфери суспільного життя, зокрема освіти, науку та соціальну сферу.

Так, В. Гедіков дослідив нормативно-правову базу України щодо цифровізації і цифрової трансформації та наголосив на існуючій експертній думці, яка серед найбільш значущих досягнень у цифровому розвитку України передбачає:

- ❖ утворення Міністерства цифрової трансформації України¹¹;
- ❖ запуск порталу державних послуг та мобільного застосунку «Дія»¹²;
- ❖ розширення спектра електронних публічних послуг;
- ❖ розвиток сфери електронних комунікацій;
- ❖ удосконалення системи надання електронних довірчих послуг онлайн;
- ❖ збільшення кількості ініціатив у цифровій освіті;
- ❖ розроблення стратегії (дорожньої карти) щодо інтеграції України у Єдиний цифровий ринок Європейського Союзу [11].

Законодавча база країни визначає ключові напрями цифрової трансформації, закріплені у відповідних законах, концепціях і стратегіях, що забезпечують підґрунтя для ефективної імплементації цифрових рішень. Зокрема, Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» закладає основи для інтеграції цифрових технологій у підприємництво й державне управління та правові основи для інтеграції цифрових технологій і розвитку цифрового підприємництва, впровадження інновацій у державне управління та бізнес, сприяє формуванню оптимального середовища для цифрових стартапів і технологічних компаній [18]; Закон України «Про цифровий контент та цифрові послуги» регулює відносини у сфері надання цифрових продуктів і послуг, визначає права та обов'язки сторін, механізми захисту прав споживачів цифрових послуг [19]. Значну роль відіграють також державні стратегії, такі як: «Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери», яка визначає пріоритети цифровізації та впровадження інноваційних рішень у різних секторах – у соціальній політиці, освіті, охороні здоров'я та соціальному захисті [48]; Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року, де одним із

¹¹ Джерело: <https://thedigital.gov.ua/> (дата звернення: 17.05.2025)

¹² Джерело: <https://diia.gov.ua/> (дата звернення: 17.05.2025)

пріоритетів є цифрова трансформація освіти і науки, зазначено зокрема, що «цифрова трансформація – один зі способів забезпечення безперервності освітнього процесу», а також порушено проблему створення відповідної екосистеми цифрових рішень у сфері освіти та науки, яка сприяє примноженню людського капіталу України, підвищенню рівня її соціально-економічного розвитку, посиленню конкурентоспроможності й формуванню позитивного міжнародного іміджу цифрової країни (забезпечено рівний доступ до якісного навчання та викладання, створено зручні е-послуги у сфері освіти і науки для громадян) [46, с. 154] та «Стратегія цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року», яка спрямована на стимулювання інновацій, розвиток науково-технічного потенціалу та інтеграцію України у світовий цифровий простір [49]; Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, де йдеться про те, що всі «суспільні групи мають доступ до швидкісного інтернету, публічних послуг та публічної цифрової інформації, а швидкісний інтернет та засоби доступу доступні для всіх; усі бажаючі просто та доступно отримують цифрові знання і навички; усім громадянам доступні цифрові послуги» [36]. Крім того, актуальним аспектом є концептуалізація розвитку цифрового простору України, яка забезпечується реалізацією низки законодавчих і нормативних документів, зокрема таких, як:

❖ Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні, яка окреслює передумови для проєктування нових інформаційних технологій, визначає підходи до розвитку та впровадження технологій штучного інтелекту, забезпечує розбудову цифрових освітніх екосистем, а також важливим напрямом є конвергенція штучного інтелекту та інноваційних технологій в освітній процес [27];

❖ Концепція цифрової гігієни дітей дошкільного віку, яку спрямовано на вдосконалення освітнього процесу в закладах дошкільної освіти, в інших юридичних осіб публічного чи приватного права та фізичних осіб – підприємців, які провадять освітню діяльність у сфері дошкільної та/або позашкільної освіти, та надання орієнтирів батькам та іншим законним представникам дитини щодо її розвитку, виховання та навчання в умовах цифровізації [28];

❖ Концептуальні засади реформування історичної освіти в системі загальної середньої освіти, де наголошено на потребах в осучасненні програм підготовки/перепідготовки вчителів, зокрема учителів історії, звернуто увагу на формування у них умінь ефективно використовувати різноманітні педагогічні технології, у тому числі інформаційно-цифрові, актуалізовано оптимізацію навчального матеріалу з більш широким використанням цифрових технологій в освітньому процесі [23];

❖ Національний план щодо відкритої науки, який передбачає удосконалення законодавства відповідно до стандартів і норм Європейського Союзу, зокрема Директив ЄС 2019/1024 та 2018/790, у частині розміщення у відкритому доступі наукових результатів та науково-технічної інформації щодо фундаментальних і прикладних наукових досліджень, що фінансуються за рахунок бюджетних коштів, а також у частині узгодження наукової та науково-технічної термінології [37];

❖ інші нормативно-правові акти у сфері цифровізації, що передбачають реалізацію правового регулювання та захист інтересів усіх учасників цифрового простору.

Сукупність зазначених документів формує цілісну цифрову політику держави, спрямовану на стале зростання, підвищення конкурентоспроможності та інтеграцію України у світовий цифровий простір. Отже, законодавча база України у сфері цифровізації та цифрової трансформації формується низкою ключових нормативно-правових актів, які визначають засади, напрями та механізми впровадження цифрових технологій у різні галузі суспільного життя, а основні закони та стратегії охоплюють питання розвитку цифрової економіки, регулювання цифрового контенту та послуг, стимулювання інновацій, а також забезпечення правового захисту учасників цифрового освітнього простору. Системність нормативної бази та її постійне оновлення відповідають сучасним викликам і сприяють підвищенню конкурентоспроможності України в глобальному цифровому просторі.

Таким чином, цифрова освітня політика в Україні зорієнтована на впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) у всі складники освітнього процесу, що сприяє формуванню цифрової компетентності громадян та забезпечує рівний доступ до якісної освіти. У рамках стратегії цифрової трансформації соціальної сфери особливу увагу приділено розвитку електронних освітніх ресурсів, цифрових платформ для навчання, а також підвищенню кваліфікації педагогічних кадрів у сфері цифрових технологій. Такий підхід дає можливість не лише модернізувати навчальні програми, а й формувати у здобувачів освіти навички, необхідні для успішної самореалізації у цифровому суспільстві.

1.1.3. Цифрова освітня політика НАПН України

Digital Education Policy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine

Стратегія розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2023–2027 роки [50] визначає цифровізацію освіти як один із пріоритетів,

акцентуючи на створенні відкритих освітніх ресурсів, розвитку цифрової інфраструктури та впровадженні персоналізованого навчання. Втілення цих ініціатив має забезпечити поступове наближення української освіти до європейських і світових стандартів. До основних документів цифрової політики в освіті НАПН України також належать:

❖ Концепція розвитку відкритої науки в НАПН України на 2024–2030 роки, мета якої полягає в запровадженні відкритої науки як норми в діяльності НАПН з огляду на інтеграцію в Європейський науковий простір, виконання Національного плану щодо відкритої науки України, підвищення ефективності, прозорості, достовірності наукових результатів, а також довіри суспільства [24];

❖ Методичні рекомендації щодо цифрової компетентності педагогічних працівників, які містять стандарти і підходи до розвитку цифрових навичок серед освітян, що сприяє якісній цифровій трансформації освіти [54, 55];

❖ Пріоритетні напрями (тематики) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок НАПН України на 2023-2027 рр.¹³, серед яких запропоновано напрям «Цифровізація освіти», де актуалізовано тематику наукових досліджень з розв’язання важливих проблем освіти, педагогіки і психології, зокрема таких, як теоретико-методологічне та науково-методичне забезпечення цифровізації освіти і науки; цифровізація освітнього і наукового процесів в умовах євроінтеграції України; цифрова трансформація освіти і науки в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України; проєктування й використання веборієнтованих інформаційних систем підтримки освітньої і наукової діяльності, автоматизованих інформаційних систем формування і розвитку поняттєво-термінологічного апарату педагогіки і психології; формування і розвиток цифрової компетентності, культури кібербезпеки суб’єктів освітнього процесу, їх адаптація в цифровому освітньому середовищі; розроблення ІКТ-орієнтованих інструментів моніторингу стану інформаційно-цифрового середовища закладу освіти, а також моделей і методик подолання освітніх втрат з використанням цифрових технологій; використання імерсивних технологій навчання, цифрових освітніх ресурсів, відкритого освітнього й наукового середовища із елементами штучного інтелекту; формування, розвиток та моніторинг цифрової компетентності, медіаграмотності педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників; використання інтегрованих систем баз даних і знань, хмарних обчислень, національних

¹³ Джерело <https://naps.gov.ua/ua/press/announcements/3014/> (дата звернення: 17.05.2025)

інформаційних ресурсів в освітньому процесі та науковій діяльності; інші актуальні проблеми за пріоритетом.

Зазначені документи формують нормативно-методичну базу для розвитку цифрової політики в освіті, сприяючи модернізації освітнього середовища та забезпечуючи відповідність сучасним викликам цифрової епохи. Відповідно, нормативно-правові документи, положення та програми, що регулюють цифровізацію академічних установ НАПН України, охоплюють стратегічні, концептуальні та методичні аспекти розвитку цифрової політики у сфері освіти, а також сприяють інтеграції академічних ресурсів у національні та міжнародні цифрові освітні платформи, підвищенню кваліфікації працівників і формуванню безпечного, відкритого освітнього простору. Усе це засвідчує прагнення НАПН України бути на вістрі цифрових інновацій у науково-освітньому просторі країни.

Основні напрями цифрової освітньої політики НАПН України розкрито у щорічних звітних матеріалах. Наприклад, у документі «Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2024 р.» наголошено, що наукова, науково-технічна (експериментальна), науково-організаційна, експертна та освітня діяльність НАПН України у 2024 р. здійснювалася в умовах третього року війни, розв'язаної РФ, і спрямовувалась на системне науково-методичне виконання освітніх, педагогічних і психологічних завдань суспільного розвитку, реалізацію пріоритетів державної освітньо-наукової політики, підвищення наукового потенціалу в галузі освіти, педагогіки і психології, посилення його впливу на забезпечення стійкості українського суспільства в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення країни з урахуванням завдань європейської інтеграції. Зазначено, що НАПН України продовжувала планомірну участь в обґрунтуванні, розробленні та імплементації освітнього й наукового законодавства нового покоління, адаптації вітчизняної освітньо-наукової сфери до стандартів ЄС у співпраці з МОН України, парламентським Комітетом з питань освіти, науки та інновацій, іншими органами державного управління, Національною радою України з питань розвитку науки і технологій, її адміністративним і науковим комітетами, Національною та

національними галузевими академіями наук, Національним Еразмус+ офісом в Україні, Офісом Горизонт Європа в Україні щодо євроінтеграції освіти і науки, іншими організаціями. Акцентовано, що якнайбільше зусиль докладено щодо розвитку інноваційної людини, формування конкурентоспроможного людського капіталу, консолідації української нації, забезпечення громадянського й патріотичного виховання засобами освіти і науки [21].

Звернемо також увагу на вагому наукову працю, яка вийшла у двох томах та присвячена проблематиці цифрової трансформації освіти і педагогіки. Так, монографію «Освіта для цифрової трансформації суспільства» підготовлено за матеріалами X Українсько-польського / Польсько-українського наукового форуму «Освіта для цифрової трансформації суспільства»/«Edukacja dla cyfrowej transformacji społeczeństwa» (19–21 вересня 2024 р.). Висвітлено результати наукових пошуків українських і польських учених за такими дослідницькими напрямками: глобальні й локальні виміри цифрового простору; штучний інтелект – нові освітні виклики в умовах трансформації суспільства; цифровізація української освіти в умовах воєнного стану та перспективи впровадження цифрових технологій навчання в повоєнний час; партнерство освітян, науковців і громадських організацій в умовах цифрової трансформації суспільства; тенденції та інновації у цифровій освіті у закладах дошкільної, загальної середньої, професійної, вищої та післядипломної освіти; стратегічні напрями та інноваційні практики використання цифрових технологій в освіті дорослих в умовах формальної та неформальної освіти; формування інформаційно-цифрової компетентності різних категорій населення як чинник цифрової трансформації суспільства; зарубіжний досвід; психологічні, соціопедагогічні та інклюзивні аспекти освітніх процесів в умовах цифровізації [39, 40].

Розглянемо науковий потенціал декількох академічних інституцій, у яких, на нашу думку, здійснюється активна діяльність щодо розбудови єдиного цифрового науково-освітнього простору (створення цифрових хабів,

функціонування наукових шкіл з інформатизації, цифровізації і цифрової трансформації освіти і педагогіки та ін.).

Інститут цифровізації освіти НАПН України¹⁴ є одним із головних науково-дослідницьких осередків з питань цифрової трансформації освіти і педагогіки в державі. Саме тут розробляються та впроваджуються стратегічні ініціативи, що визначають напрями цифрового розвитку освітнього простору, формуються концепції з інтеграції цифрових технологій у навчання й виховання, а також здійснюються моніторинг та координація впровадження інновацій у закладах освіти різних рівнів. Розвитку методологій цифровізації та цифрової трансформації освіти і педагогіки сприяє активна діяльність наукових шкіл Інституту¹⁵, зокрема таких, як:

❖ Наукова школа академіка В. Бикова «Системи навчання та освіти в комп'ютерно орієнтованому середовищі» за напрямами діяльності «Моделювання організаційних систем відкритої освіти» і «Засоби і технології комп'ютерно орієнтованого навчального середовища»;

❖ Наукова школа академіка О. Спіріна «Електронні відкриті системи та інформатична підготовка вчителя» за напрямами діяльності «Теорії і методики навчання основ інформатики, основ штучного інтелекту, професійної освіти вчителя інформатики», «Інформаційно-комунікаційні технології навчання, управління та підтримки наукових досліджень», «Створення та використання електронних науково-освітніх бібліотечних і відкритих журнальних систем»;

❖ Наукова школа професора С. Семерікова «Мобільно орієнтовані технології навчання» за напрямами діяльності «Проектування комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання фундаментальних дисциплін у середній та вищій школі» та «Розроблення теоретичних і методичних засад використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті»;

❖ Наукова школа професора М. Лещенко «Майстерність вчителя і науковця у відкритих науково-освітніх системах» за напрямами діяльності «Стандартизація сформованості ІК-компетентності вчителів», «Медіакомпетентність вчителів», «ІКТ у неперервній педагогічній освіті», «Формування ІК-компетентності у контексті євроінтеграційних процесів»;

❖ Наукова школа доктора технічних наук О. Бурова «Людський чинник та ергономіка інтелектуальної діяльності» за напрямом діяльності «Оцінювання та моделювання впливу людського чинника та ергономіки інформаційних систем».

¹⁴ Інститут цифровізації НАПН України [офіц. сайт]. <https://iitl.gov.ua/> (дата звернення: 30.06.2025)

¹⁵ Наукові школи ІЦО НАПН України [офіц. сайт]. <https://iitl.gov.ua/scientific-resources/science-schools/> (дата звернення: 30.06.2025)

На нашу думку, однією із актуальних наукових праць з питань цифрової трансформації освіти, є монографія «Цифрова трансформація відкритих науково-освітніх середовищ», в якій висвітлено результати вибраних наукових досліджень науковців інституту з проблем цифровізації освіти і галузі педагогічних наук та окреслено міжнародні підходи цифровізації освіти й тенденції її цифрової трансформації та цифрового розвитку [57].

Заслуговує на значну увагу монографія «Цифрова компетентність вчителя нової української школи – 2024: інновації в умовах змін», де вміщено наукові матеріали, в яких відображено досвід та кращі практики розбудови безпечного цифрового освітнього середовища у закладах освіти України, Польщі, Туреччини та інших країн зарубіжжя. Окреслено питання подолання викликів в освітньому процесі, спричинених широкомасштабною агресією РФ в Україні. Проаналізовано практичні кроки у напрямі цифровізації освіти та розвитку цифрового складника професійної компетентності вчителя. Розглянуто теоретичні підходи та практичні напрацювання щодо використання ІКТ у професійній освіті та підвищенні кваліфікації вчителів [55]. На нашу думку, актуальним напрямом у монографії є представлення у цифровому освітньому контенті інноваційних методів і ресурсів для реалізації дидактичних цілей предметних галузей.

Отже, завдяки системній роботі Інституту цифровізації освіти НАПН України освітяни отримують методичну підтримку, сучасні інструменти для підвищення цифрової компетентності, а педагогічна спільнота – надійного партнера у впровадженні новітніх технологій, що відповідають викликам цифрової епохи.

Інститут професійної освіти НАПН України¹⁶ розробляє та впроваджує низку нормативно-правових документів, які визначають стратегічні засади цифровізації професійної освіти. Серед ключових документів можна

¹⁶ Інститут професійної освіти НАПН України [офіц. сайт]. <https://ivet.edu.ua/> (дата звернення: 30.06.2025)

виокремити розпорядчі акти та методичні рекомендації щодо цифрової трансформації освітнього процесу, концепції розвитку цифрових освітніх ресурсів для професійної освіти, а також стратегії підвищення кваліфікації педагогів у сфері цифрових технологій. В інституті функціонує наукова школа академіка А. Гуржія «Упровадження інформаційних технологій в освітній процес»¹⁷, яка сприяє розвитку напрямів цифровізації і цифрової трансформації професійної освіти й педагогіки. Так, у 2021 р. навчальний посібник «Основи інформаційних технологій», підготовлений представниками зазначеної наукової школи, схвалено експертною комісією з професій транспорту та інформаційно-комунікаційних систем до використання в освітньому процесі закладів професійної (професійно-технічної) освіти. У навчальному посібнику викладено основні поняття, пов'язані з інформаційними технологіями. Розглянуто принципи роботи й будову комп'ютера, функціонування і характеристики окремих пристроїв та їхню взаємодію в процесі роботи. Проаналізовано методи оброблення інформації за допомогою комп'ютерів. Теоретичні положення проілюстровано численними прикладами [41].

У структурі інституту також створено відділ цифрових освітніх ресурсів¹⁸, який функціонує з 1 січня 2025 р. Слід наголосити на цифровій еволюції зазначеного підрозділу, яка розпочалася з 14 січня 2011 р. як лабораторія підручникотворення для системи ПТО (підґрунтя для розвитку майбутнього відділу на чолі з В. Шевченком вже тоді ефективно забезпечували М. Росток, О. Зуєва, О. Ветчинкін і Л. Гуменна, а згодом долучились В. Юрженко, А. Гуралюк, І. Шупик та ін.). Пріоритетами підрозділу вже тоді вважалось, що педагог навіть за умов цифровізації та цифрової трансформації освіти має завжди залишатися головною фігурою освітнього процесу, а комп'ютерні та цифрові технології – це інструмент, а не замінювач педагога. Актуальним було говорити не про суто комп'ютеризацію і цифровізацію освіти, а про комп'ютерно орієнтовану / цифрову дидактику як мистецтво та про комп'ютерні й цифрові технології як інструмент в руках митця (вчителя). З 1 січня 2015 р. цей підрозділ вже як лабораторія електронних навчальних ресурсів розпочав роботу під керівництвом Л. Карташової, покладаючи теоретико-методологічні засади у підґрунтя проєктування, створення й розвитку інформаційно-освітніх середовищ

¹⁷ Наукова школа академіка А. Гуржія. <https://ivet.edu.ua/perelik-naukovyh-shkil/naukova-shkola-andriya-gurzhia/> (дата звернення: 30.06.2025)

¹⁸ Відділ цифрових освітніх ресурсів ІПО НАПН України [офіц. сайт]. <https://ivet.edu.ua/laboratoriya-elektronnyh-navchalnyh/> (дата звернення: 30.06.2025)

закладів професійної (професійно-технічної) освіти України. Нині – це відділ цифрових освітніх ресурсів, який очолює Л. Лупаренко, на меті діяльності якого є проведення фундаментальних і прикладних досліджень з проєктування інформаційно-освітнього середовища закладів професійної освіти у воєнний і повоєнний час, створення цифрових освітніх ресурсів, обґрунтування методик застосування цифрових технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників. На нашу думку, структурний підрозділ академічної інституції привертає увагу науковців своїм інноваційним цифровим доробком вже друге десятиріччя поспіль.

У контексті вивчення наукового доробку дослідників інституту важливо зазначити, що заслуговує на увагу навчально-методичний посібник «Цифрові технології професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у воєнний та повоєнний час», у якому актуалізовано питання застосування цифрових технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників, визначено специфіку використання цифрових технологій для їхньої професійної підготовки як майбутніх кваліфікованих робітників у віртуальному середовищі закладу освіти, розглянуто особливості

створення електронних навчальних посібників, проведення відеоконференцій навчального призначення, створення та використання відеоконтенту, розроблення інфографіки навчального призначення, розкрито прикладні аспекти створення інтерактивних аркушів, тестових завдань та електронних додатків навчальних досягнень здобувачів освіти [58].

Отже, Інститут професійної освіти НАПН України дослідницьким шляхом шукає відповіді на сучасні виклики глобалізованого світу та практично реалізує теоретичні здобутки цифровізації та цифрової трансформації професійної освіти й педагогіки у широкому колі освітян і науковців.

Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України¹⁹ (далі – ІПООД) активно розробляє та впроваджує нормативно-правові акти, що визначають стратегію цифрової трансформації педагогічної освіти, підготовки й підвищення кваліфікації педагогічних кадрів та освіти дорослих. Основним документом є Стратегія розвитку інституту на 2021–2025рр. [47].

¹⁹ Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України <https://ipood.com.ua/> (дата звернення: 27.09.2025)

Прикладом запровадження ідей цифровізації та цифрової трансформації у дослідницьку практику на порталі інституту створено «Освітній хаб»²⁰ («IPOOD hab»), який є сучасним цифровим освітнім простором самореалізації, саморозвитку та самовдосконалення для різних категорій дорослого населення та всіх зацікавлених у власному неперервному професійному розвитку. У фокусі нашого дослідження вважаємо за доцільне звернути увагу на деякі публікації науковців IPOOD, які присвячено проблемам цифровізації й цифрової трансформації.

Так, Л. Лук'янова і К. Годлевська у статті «Теоретико-методологічний (контекстний) аналіз змішаного навчання та перспективи його впровадження у сучасній освітній практиці» актуалізують проблему застосування педагогічних практик, що уможливають поєднання різних форматів навчання. Зокрема, йдеться про поєднання очного навчання з різними форматами електронного навчання (асинхронного і/або синхронного), що й становить суть змішаного навчання. Наголошено, що підтримка та подальша імплементація змішаного навчання в освітній процес закладів вищої освіти (далі – ЗВО) є надто ускладненими. З-поміж інших проблем автори статті виокремлюють відсутність чіткого визначення суті змішаного навчання та неповну готовність (методичну, технологічну й технічну) педагогічного персоналу до впровадження моделі змішаного навчання на практиці. Систематизовано найбільш типові визначення змішаного навчання. Обґрунтовано, що попри беззаперечні переваги на заваді впровадження змішаного навчання стають певні виклики як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру [32].

Дослідник К. Котун у статті «Політика цифрової трансформації освіти у Фінляндії: стратегічні пріоритети, цілі та механізми реалізації» висвітлює результати аналізу фінської стратегії «Політика цифровізації освіти і навчання до 2027 року» як приклад продуманої, науково обґрунтованої та ціннісно орієнтованої стратегії цифрової трансформації, у якій втілено найкращі риси фінського підходу до реформ, а саме системність, орієнтація на рівність, залучення професійної спільноти, прагнення до якості та інновацій. Автор наголошує, що для інших країн ця стратегія може бути корисним кейсом, який підтверджує, що успішна цифровізація освіти потребує не лише гаджетів у класах, а й насамперед чіткого бачення, планування та інвестицій у людей і знання [29]. Також К. Котун ще в одній статті «Політика цифрової освітньої інфраструктури у Швеції» звертає увагу на особливості екосистеми цифрової освіти Швеції, зокрема на використання цифрових інструментів для системного та інституційного управління, а також цифрових ресурсів для

²⁰ IPOOD hab. <https://ipoodhab.com/> (дата звернення: 30.06.2025)

викладання та навчання, які є загальнодоступними для шкіл і зацікавлених сторін у сфері освіти. Розглянуто розподіл державної відповідальності за управління цифровою освітою та з'ясовано, як Швеція підтримує справедливий та ефективний доступ до цифрових технологій, даних в освіті та їх використання. Стверджено, що це здійснюється, зокрема, через практику і політику закупівель, інтеоперабельність, конфіденційність даних і регулювання, а також набуття цифрових компетенцій педагогами та здобувачами освіти. Проаналізовано основні напрями щодо участі Швеції у будь-яких ініціативах, у тому числі в секторі EdTech, щоб стимулювати інновації, дослідження й розробки в напрямі створення ефективної цифрової екосистеми. Окреслено політику важливих для освіти установ та організації, а саме Міністерства освіти і досліджень Швеції, Національного агентства з питань освіти Швеції, Шведської асоціації місцевих органів влади та регіонів (SALAR) та ін. Виокремлено основні акценти освітніх нормативно-правових документів Швеції (акти, закони, положення, стратегії, тощо) щодо діяльності й розвитку цифрової освіти як для здобувачів освіти, так і для педагогів [30].

Важливо також зазначити, що одним із інноваційних напрямів діяльності ПООД є концептуалізація адаптивного підходу до цифровізації й цифрової трансформації освіти дорослих.

Інститут вищої освіти НАПН України²¹ приділяє особливу увагу розробленню та впровадженню нормативно-правових актів, що визначають стратегічні напрями цифровізації системи вищої освіти. Основними пріоритетами є оновлення стандартів вищої освіти з урахуванням цифрових технологій.

Значну увагу приділено впровадженню дистанційного та змішаного навчання, розробленню цифрових навчальних ресурсів і забезпеченню академічної доброчесності в цифровому просторі. Інститут активно сприяє інтеграції національних освітніх стандартів із міжнародними тенденціями цифровізації, що забезпечує конкурентоспроможність української вищої освіти на глобальному ринку та підсилює її інноваційний потенціал.

В інституті розроблено Концепцію розвитку відкритої науки в науковій організації, в якій зосереджено увагу й на аспектах взаємозв'язку цифрової трансформації та її впливу на розвиток відкритих освітніх середовищ засобами відкритої науки, подано визначення базової термінології [25].

У контексті вивчення наукового доробку дослідників інституту акцентовано увагу на певних наукових здобутках, у підґрунтя яких покладено

²¹ Інститут вищої освіти НАПН України [офіц. сайт]. <https://ihed.org.ua/> (дата звернення: 30.06.2025)

саме цифровізаційні виклики. Наприклад, у статті «Глобальна цифровізація освітньо-наукового простору і виклики модернізації наукової періодики НАПН України» представлено український і зарубіжний досвід функціонування наукових періодичних видань в умовах глобального процесу цифровізації. Здійснено огляд законодавчих і нормативно-правових актів, що регламентують цифровізацію освітнього й наукового просторів на етапі переходу до відкритої науки та відкритого доступу до результатів наукових досліджень. Систематизовано основні напрями досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених щодо висвітлення результатів наукової діяльності, процесу їхньої публікації у спеціалізованих цифрових видавничих сервісах і наукометричних базах даних. Ідентифіковано ключові проблеми щодо розміщення наукових публікацій у галузі соціальних і гуманітарних наук у наукометричних базах даних. Схарактеризовано цифрові ідентифікатори вченого, зокрема ORCID, ResearcherID, Publons, Google Scholar тощо, які спрямовані на забезпечення об'єктивного оцінювання продуктивності науковця. З'ясовано особливості псевдовидань з метою усунення ризиків участі дослідників у «хижацькій» видавничій діяльності. Здійснено критеріальний аналіз відповідності наукової періодики НАПН України вимогам МОН України та встановлено її ранжування. Визначено шляхи усунення виявлених недоліків і проблем, що має забезпечити залучення наукової періодики НАПН України до загальнодержавної розподіленої електронної бази даних – Національного репозитарію академічних текстів, а також інтеграцію з відкритим українським індексом наукового цитування та міжнародними наукометричними базами даних Scopus, Web of Science Core Collection тощо [12].

Натомість у статті «Досвід реалізації інституційних політик відкритої науки в європейських університетах» зазначено, що в умовах воєнного стану України, а також прогнозовано й у повоєнний час зростає актуальність підвищення якості досліджень для відновлення економіки та розбудови держави. Йдеться про те, що удосконалення досліджень шляхом покращення обміну, передавання наукових знань і доступу до них шляхом трансферу знань і відкритих інновацій забезпечує імплементація концепції відкрита наука. Для визначення орієнтирів щодо розроблення та впровадження ідей відкритої науки в українських університетах запропоновано авторське визначення поняття «відкрита наука», проаналізовано досвід провідних європейських університетів (University of Cambridge, University of Oxford, Imperial College London) та результати опитування, проведеного Європейською асоціацією університетів. За результатами аналізу досвіду провідних

європейських університетів показано, що основними напрямками впровадження політики щодо відкритої науки є відкритий доступ, відкриті дані, управління дослідницькими даними та їх поширення. Проведено Swot-аналіз, який дав змогу виокремити недоліки й переваги, ризики та можливості політики впровадження відкритої науки в європейських університетах. Запропоновано рекомендації для впровадження політики відкритої науки в університетах України [17].

Інститут педагогіки НАПН України²² відіграє ключову роль у формуванні нормативно-правового підґрунтя для цифровізації та цифрової трансформації загальної середньої освіти. В установі функціонує інформаційний хаб Інституту педагогіки НАПН України «Європейський дослідницький простір як орієнтир розвитку педагогічної науки в Україні»²³. Проект має посприяти подальшій європейській інтеграції української педагогіки в європейський дослідницький простір, що передбачено з метою розвитку наукової компетентності дослідників у галузі освіти та визначено метою УАДО. Про це йдеться у статті «Проект «Європейський дослідницький простір як орієнтир розвитку педагогічної науки в Україні: інформаційний хаб Інституту педагогіки НАПН України». Зокрема, репрезентовано мету й результати роботи зазначеного проєкту, який покликаний сприяти синхронізації стандартів педагогічної науки в Україні зі стандартами, за якими працюють у країнах ЄС, та подальшій європейській інтеграції української педагогіки у Європейський дослідницький простір. Акцентовано, що важливим складником проєкту є створення та публікація інформаційних бюлетенів, присвячених історії та реаліям Європейського дослідницького простору. Поінформовано про ключові тези з інформаційних бюлетенів: розкрито поступ, досягнення, інвестиційну мету та цілі Європейського дослідницького простору, а також пріоритети сучасної концепції Європейського дослідницького простору, Лісабонської стратегії розвитку (2000) та стратегії «Європа 2020» (2010), під час реалізації яких його було створено та оновлено. Представлено нове бачення, основну ідею, бюджет та структуру програми «Горизонт Європа» – найбільшу науково-дослідну програму ЄС, у рамках якої реалізується Європейський дослідницький простір [42]. Вплив на розвиток освітньої галузі України, зокрема загальної середньої освіти, здійснюється через упровадження результатів наукових досліджень інституту в її практику. Наведемо кілька прикладів з них.

²² Інститут педагогіки НАПН України [офіц. сайт]. <https://undip.org.ua/> (дата звернення: 30.06.2025)

²³ Інформаційний хаб Інституту педагогіки НАПН України. <https://sites.google.com/view/era-undip/головна-сторінка> (дата звернення: 30.06.2025)

Так, практичний посібник «Теоретичні й методичні засади проєктування освітньо-розвивального середовища закладу загальної середньої освіти в умовах цифровізації суспільства під час воєнного стану та в період відновлення України» присвячено дослідженню організаційно-педагогічних особливостей проєктування освітнього середовища закладу загальної середньої освіти в умовах цифровізації суспільства, висвітленню сучасних тенденцій у проєктуванні середовища та розкриттю теоретичних засад й моделей його проєктування. Проаналізовано соціальний концепт проєктування освітньо-розвивального середовища закладу загальної середньої освіти в умовах цифровізації суспільства як соціально-педагогічного конструкту, зокрема методологія, концептуальні засади конструювання, сенси й цінності цього процесу, особливості цифрової соціалізації учнівської молоді як представників мережевого покоління, потенціал у розвитку особистості інноваційних та ігрових технологій [51].

У методичних рекомендаціях «Особливості проєктування освітньо-розвивального середовища закладу загальної середньої освіти в умовах цифровізації суспільства під час воєнного стану та в період відновлення України» висвітлено підходи до проєктування цифровізованого освітнього середовища на прикладі його різних моделей, у контексті розвитку інформаційно-технологічної інфраструктури закладу, та використання в освіті цифрових технологій і освітніх сервісів. Розглянуто особливості створення й використання портфоліо вчителя. Розкрито суть, структуру та особливості розроблення й впровадження в освітній процес кейс-технології (case-study), її ціннісний зміст і потенціал у розвитку аналітичного й критичного мислення, емоційного інтелекту та у формуванні культури дискусії, подоланні навчальних втрат. Запропоновано поради вчителю, як розробляти кейси з використанням цифрових технологій [52].

Отже, серед наукового здобутку академічної інституції особливе місце займає діяльність щодо забезпечення позитивного впливу освітніх середовищ, зокрема шляхом надання методичних рекомендацій з цифрової трансформації,

концептуалізації процесів розвитку цифрових навичок у школярів, а також науково-методичного забезпечення стратегії впровадження цифрових платформ для управління освітнім процесом.

Інститут проблем виховання НАПН України²⁴ активно долучається до розроблення та впровадження ініціатив, спрямованих на цифровізацію та цифрову трансформацію виховного процесу. У цьому контексті з 2021 р. інституцією реалізується Концепція виховання дітей і молоді в цифровому просторі, у якій окреслено світоглядні підходи до розв'язання проблеми виховання дітей і молоді в цифровому просторі. Наголошено на необхідності впровадження засобів захисту дитини від кібербулігу; протидії засобам технологічно-маркетингового руйнування базових цінностей; розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників; формування в дітей і молоді ціннісно-змістової вибірковості; збереження фізичного, психічного, соціального, духовного здоров'я дітей та молоді; використання здоров'язбережувального потенціалу сімейної медіаосвіти; виховання культури поведінки дітей та молоді в цифровому освітньому просторі; партнерської взаємодії батьків і вихователів щодо запобігання негативним впливам цифрового середовища на дітей та молодь; науково-методичного забезпечення виховання дітей та молоді в цифровому просторі. Схарактеризовано ризики, пов'язані з реалізацією Концепції. Наведено актуальний термінологічний апарат з розв'язання проблем виховання в умовах цифровізації та цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології [26].

Дослідники інституції підготували практикоорієнтовані джерела, що вміщують прикладні результати наукових досліджень.

Так, методичний посібник «Організаційно-педагогічні умови залучення батьків до використання дидактичних можливостей цифрового середовища в освіті дітей раннього та дошкільного віку» присвячено результатам проведеного впродовж 2022–2024 рр. прикладного дослідження «Цифрове середовище для забезпечення батьків дітей раннього і дошкільного віку дидактичними матеріалами» (науковий керівник С. Васильєва). Репрезентовано науково-методичні засади розвитку дітей у

²⁴ Інститут проблем виховання НАПН України [офіц. сайт]. <https://ipv.org.ua/> (дата звернення: 30.06.2025)

цифровому освітньому середовищі закладів дошкільної освіти та в родинних вихованців, організаційно-педагогічні умови залучення батьків до використання дидактичних можливостей цифрового середовища в дошкільній освіті дітей раннього і дошкільного віку. Розроблено інноваційний і оригінальний контент, який пропонує означені вище умови, прийоми пізнання віртуального й реального світів та способів їх застосування, визначено способи використання цифрового освітнього контенту, презентовано технологію методичного супроводу діяльності педагогів і батьків дітей раннього і дошкільного віку у цифровому освітньому середовищі, сформовано цілісну систему критеріїв і показників для комплексного оцінювання цифрового освітнього контенту педагогами та батьками з метою здійснення вибору змісту та його використання в розвитку дітей раннього віку в цифровому освітньому середовищі закладу дошкільної освіти та родині [38].

Відповідно за результатами зазначеного наукового дослідження підготовлено методичні рекомендації «Дидактичний супровід освіти дітей раннього і дошкільного віку: методичний поради́ник для батьків», у яких репрезентовано практичний аспект дидактичного супроводу освіти дітей раннього та дошкільного віку у цифровому середовищі, розроблено і систематизовано зміст, прийоми та способи, розкрито форми взаємодії батьків і дітей із використанням цифрового освітнього контенту, можливостей застосунків, штучного інтелекту в цифровому освітньому середовищі родини та закладів дошкільної освіти (далі – ЗДО) [16].

За результатами прикладного наукового дослідження «Виховання ціннісного ставлення до комунікацій у цифровому відкритому середовищі у дитячих громадських об'єднаннях» (науковий керівник Т. Окушко) підготовлено вагомий науковий праці. Зокрема, методичний посібник «Формування цифрових компетенцій у дитячих громадських об'єднаннях: практичний інструментарій», у якому визначено методичні засади формування цифрових компетентностей у дитячих громадських об'єднаннях, окреслено особливості комунікаційного простору для розвитку цифрових компетентностей, схарактеризовано важливі цифрові

навички й уміння для набуття цифрових компетенцій. Презентовано зарубіжний досвід з проблеми формування цифрових компетентностей дітей та молоді [53].

Відповідно як доповнення до зазначеного посібника у методичних рекомендаціях «Виховання ціннісного ставлення до комунікацій у цифровому відкритому середовищі» розглянуто питання ціннісного ставлення до комунікацій у цифровому відкритому середовищі, схарактеризовано поняття «ціннісно орієнтоване спілкування», «комунікативна компетентність», визначено їх вплив на загальний і творчий розвиток зростаючої особистості. Подано огляд корисних цифрових освітніх ресурсів для виховної роботи, розглянуто безпековий аспект цифрового середовища та зарубіжний досвід виховання ціннісного ставлення до комунікацій, запропоновано відповідні рекомендації у цьому контексті [10]. Цінним аспектом у рекомендаціях є характеристики цифрового простору – виклики, виховні можливості, особливості комунікацій, окреслені небезпеки тощо.

Отже, в академічній інституції багато уваги приділено впровадженню інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій у виховну діяльність, зокрема з формування цифрової грамотності серед здобувачів освіти і педагогів.

Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України²⁵ на виконання Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року підготував аналітичні матеріали для МОН України «Запровадження

безбар'єрності освітніх послуг в закладах дошкільної та загальної середньої освіти», де розкрито особливості організації інклюзивного освітнього середовища в закладах дошкільної та загальної середньої освіти. Подано перелік навчально-методичних матеріалів з розвитку та навчання дітей з особливими освітніми потребами [20]. У науковій установі функціонує дієвий івент «Психологічний

²⁵ Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України [офіц. сайт]. <https://ispukr.org.ua/> (дата звернення: 30.06.2025)

консультативно-тренінговий центр»²⁶, у роботі якого активно застосовують засоби цифровізації задля проведення онлайн-консультацій, тренінгів, семінарів, майстер-класів та ін.

Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України²⁷

відіграє значну роль у концептуалізації розвитку цифрової психологічної культури, розробляє методичні рекомендації щодо інтеграції цифрових інструментів у психолого-педагогічний супровід освітнього процесу та удосконалення стандартів у контексті забезпечення процесів формування й розвитку цифрового складника професійної компетентності психологів. Особливу увагу приділено питанням безпеки та етики використання цифрових технологій у психологічній практиці, впровадженню онлайн-платформ для психологічної підтримки суб'єктів освітнього процесу, формуванню навичок критичного мислення та медіаграмотності в умовах цифрового середовища.

Ключові напрями діяльності інституту передбачають окреслення стратегій цифрової трансформації психологічної освіти, розроблення рекомендацій щодо застосування інформаційно-комунікаційних технологій у психологічній діагностиці й консультуванні та концепції розвитку цифрової грамотності серед фахівців психологічної служби. Вплив від упровадження наукового доробку інституції за сучасних умов соціально-турбулентних небезпечностей існування українського суспільства нині сприяє підвищенню якості психологічної підтримки в закладах освіти, забезпечує відповідність сучасним вимогам цифрової епохи та інтеграцію національних і міжнародних стандартів у сферу психологічної освіти й практики.

Так, у монографії «Проектування віртуального освітнього простору розвитку суб'єктності дорослих в умовах післявоєнного відновлення України» викладено концепцію проектування віртуального освітнього простору розвитку суб'єктності дорослих, а також результати відповідного теоретико-експериментального дослідження. Проаналізовано віртуальний простір як джерело психологічної підтримки під час війни, схарактеризовано специфіку відновлення суб'єктності дорослих у віртуальному просторі після травматичного стресу війни. Визначено поняття проектування віртуального освітнього простору та особливості проектування діяльності всіх суб'єктів освітнього процесу, а також розглянуто провідні ресурси проектної діяльності. З'ясовано психологічні особливості проектування віртуального освітнього простору розвитку професійної суб'єктності дорослих, зокрема військових та

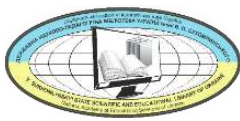
²⁶ Психологічний консультативно-тренінговий центр. <https://ispukr.org.ua/?p=6083> (дата звернення: 15.05.2025)

²⁷ Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України [офіц. сайт]. <http://psychology-naes-ua.institute/> (дата звернення: 15.05.2025)

студентської молоді, а також розвитку суб'єктності дорослих у соціальних мережах, проєктування групової навчально-психологічної роботи у віртуальному просторі [43].

1.1.4. Позитивний вплив інформаційно-аналітичного супроводу освіти, педагогіки і психології на розвиток цифрового науково-дослідницького простору

Positive Impact of Information and Analytical Support of Education, Pedagogy and Psychology on the Development of the Digital Research Space

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського²⁸ (директор – академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

Л. Березівська [31]) на засадах прийнятих державою та упроваджених НАПН України документів активно здійснює інформаційно-аналітичний супровід освіти та розвиває власну нормативно-правову базу, що забезпечує підтримку процесів цифровізації й цифрової трансформації в діяльності наукової установи в освітній сфері. Серед основних напрямів виокремлено створення і впровадження електронних інформаційних ресурсів, розвиток цифрової інфраструктури бібліотеки, а також забезпечення доступу освітян до сучасних цифрових сервісів засобами офіційного сайту ДНПБ, функціонуючих вебсторінок соціальних мереж Facebook, Linkedin, ResearchGate, Twitter та ін. У нормативних документах ДНПБ визначено принципи організації електронних бібліотечних фондів, умови зберігання, оброблення та надання у користування цифрових освітніх ресурсів, а також процедури впровадження інноваційних технологій у бібліотечну справу. Значну увагу приділено питанням захисту персональних даних, авторського права, цифрової грамотності користувачів та підвищенню кваліфікації бібліотечних працівників у сфері інформаційних технологій. Розроблені положення, інструкції та методичні рекомендації бібліотеки відповідають сучасним тенденціям цифрової трансформації освіти України, забезпечують інтеграцію бібліотечних ресурсів у національні та міжнародні цифрові освітні платформи, сприяють формуванню безпечного й відкритого освітнього середовища. З огляду на це ДНПБ є провідною установою в сфері впровадження цифрових інновацій у науково-освітньому просторі країни.

Відтак у доповіді «Про наукову і науково-організаційну діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського за

²⁸ ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського [офіц. сайт]. <https://dnppb.gov.ua/ua/> (дата звернення: 31.05.2025)

2020–2024рр. та перспективи її подальшого розвитку» Л. Березівська презентує основні результати наукової та науково-організаційної діяльності у тісному зв'язку з науково-інформаційною, науково-методичною, соціокультурною роботою ДНПБ упродовж 2020–2024 рр. в умовах пандемії Covid-19 та повномасштабної війни РФ проти України. Представлено тематику наукових досліджень, науково-практичних заходів, віртуальних книжкових виставок, що сприяє посиленню гуманітарного виміру національної безпеки у мовно-культурній та інформаційній сферах, реалізації політики національної пам'яті, української національної та громадянської ідентичності, формуванню патріотизму, української національної самосвідомості. Визначено перспективи подальшого розвитку ДНПБ: активізація в умовах євроінтеграції міжнародного співробітництва; участь у національних і світових проєктах; упровадження сучасних цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту, та програмного забезпечення; удосконалення механізму комплектування, організації та зберігання фонду, формування цифрового контенту рідкісних видань; проведення заходів із залучення молодих учених і бібліотекарів до роботи в ДНПБ. Доведено необхідність реалізовувати Стратегію розвитку ДНПБ з вірою у перемогу над російськими загарбниками, руху в Євросоюз задля забезпечення потреб оборони і національної безпеки, формування конкурентоспроможного людського капіталу, утвердження позитивного іміджу бібліотеки як інноваційного наукового, науково-інформаційного, науково-методичного, культурно-освітнього центру в Україні й у світі [7].

Про попит на інформаційні дані доповіді свідчить активне завантаження матеріалів через сайт видання «Вісник НАПН України», де її опубліковано (рис. 2).

Рис. 2²⁹. Динаміка затребуваності інформаційних матеріалів про наукову і науково-організаційну діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського за період 2020–2025 рр.

²⁹ Джерело: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/495> (дата звернення: 27.09.2025)

Динаміка затребуваності інформаційних матеріалів про наукову і науково-організаційну діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського за 2020–2024 рр. засвідчує значну зацікавленість дослідників, що підтверджує позитивний вплив ДНПБ на розвиток освіти і педагогіки упродовж останніх 5 років

У масмедіа публікації «ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського в інформаційному забезпеченні освіти незалежної держави» Л. Березівська зазначає, що у 2024 р. наукова та освітянська спільнота відзначила 25-річчя Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. 30 жовтня 1999 р. Кабінет Міністрів України, відгукнувшись на ініціативу та за сприяння НАПН України, видав відповідну постанову, яка об'єднала дві спеціальні педагогічні бібліотеки – наукову бібліотеку Інституту педагогіки НАПН України та Центральну освітню бібліотеку Міністерства освіти України, а фундаторами ДНПБ стали відомі українські академіки В. Кремень, О. Савченко, О. Сухомлинська, М. Ярмаченко та ін. Під керівництвом першого директора бібліотеки, кандидата історичних наук П. Рогової, колективом бібліотеки проведено велику роботу з упорядкування фонду та капітального ремонту приміщення. Учена резюмує, що з 2015 р. по теперішній час має честь очолювати цю унікальну інституцію, забезпечуючи продовження традицій та впроваджуючи інновації для розбудови України як сильної європейської демократичної держави. Науково-інформаційну діяльність установи спрямовано на формування унікального галузевого інформаційного ресурсу, тобто із 2016 р. функціонує офіційний вебпортал ДНПБ, який інформує про всі напрями діяльності бібліотеки, представляє її ресурси, інноваційні послуги, що сприяє підвищенню оперативності та якості науково-інформаційного забезпечення сфери освіти й науково-методичного супроводу мережі освітянських бібліотек, збільшенню кількості дистантних користувачів [8].

Важливо зазначити, що у 2022 р. створено відділ наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти, який є однією із основних структурних одиниць ДНПБ для виконання фундаментальних і прикладних наукових досліджень відповідно до основних наукових напрямів досліджень із педагогічних наук в Україні, затверджених НАПН України, та з питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства й інформаційної діяльності відповідно до вимог нормативних актів Кабінету Міністрів України щодо формування й виконання замовлень на проведення наукових досліджень за рахунок коштів державного бюджету. Основною метою діяльності відділу є формування та впровадження системи

наукового інформаційно-аналітичного супроводу педагогіки, психології та освіти України в умовах світової глобалізації, цифровізації та євроінтеграційних процесів. За останні п'ять років потенціалом відділу реалізовано завдання таких прикладних наукових досліджень, як:

1. «Бібліографічний та аналітичний супровід діяльності Національної академії педагогічних наук України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти» (2020–2022, наукові керівники А. Селецький, С. Лапаєнко), серед отриманих теоретичних результатів – визначення науково-методичних засад діяльності НАПН України щодо забезпечення модернізації та реформування національної освіти; класифікація особливостей інформаційно-аналітичного та інформаційно-бібліографічного супроводу діяльності НАПН України за видами і формами аналітичних і бібліографічних документів; удосконалення стратегії функціонування й розвитку системи бібліотечного інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності НАПН України; здійснення науково-бібліографічного аналізу наукових доробків провідних вчених НАПН України. Розроблено та оприлюднено низку інформаційно-аналітичних ресурсів, зокрема щодо протидії російській агресії та подолання її наслідків [13] (рис. 3).

Статистичні звіти електронної бібліотеки

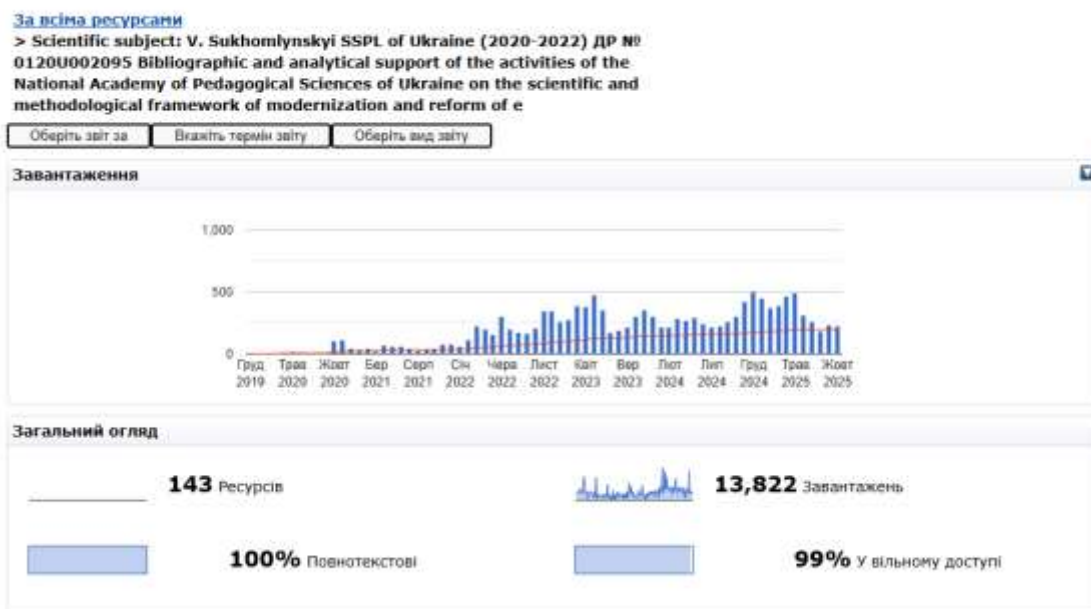

Рис. 3³⁰. Динаміка затребуваності результатів завершеного НД «Бібліографічний та аналітичний супровід діяльності Національної академії педагогічних наук України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти», що підтверджує позитивний вплив на розвиток освіти, педагогіки і психології (2020–2025 рр.)

³⁰ Джерело: <https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0120U002095/> (дата звернення: 27.09.2025)

2. «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» (2023–2025, науковий керівник М. Ростока) (рис. 4), серед отриманих кінцевих прикладних результатів якого шість випусків довідкового бюлетеня «Аналітичний вісник у сфері освіти і науки України», які розміщено на порталі ДНПБ та у середовищі електронної бібліотеки НАПН України (загалом на кінець III кварталу 2025 р. розміщено 193 ресурси, які мають 18011 завантажень). Позитивний вплив на розвиток освіти, педагогіки і психології спостерігається за позитивною динамікою показників затребуваності, зокрема матеріалів зазначених довідкових видань.

Статистичні звіти електронної бібліотеки

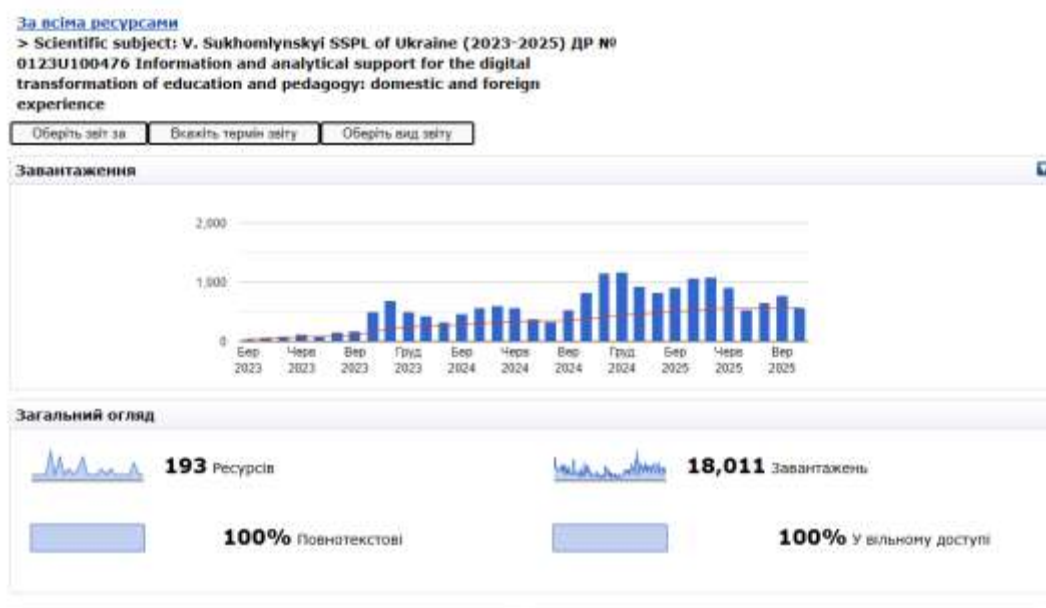

Рис. 4³¹. Динаміка затребуваності результатів НД «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» на стадії узагальнювального етапу, що підтверджує позитивний вплив на розвиток освіти, педагогіки і психології (статистичні дані на кінець III кварталу 2025 р.)

Проведемо аналітичні зрізи щодо ступеня зацікавленості користувачів наукової продукції тематичними кластерами, акумульованими у змісті довідників, що безумовно спровоковано позитивним впливом актуального здобутку виконавців наукового дослідження.

❖ У випусках 17 і 18 (2023) довідкового бюлетеня «Аналітичний вісник у сфері освіти і науки» подано результати констатувального етапу наукового дослідження та здійснено інформаційно-аналітичний супровід розвитку загальної середньої, професійної, вищої освіти, освіти дорослих тощо [1, 2]. За статистикою показників бачимо, що затребуваність аналітичних матеріалів є

³¹ Джерело: <https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0123U100476/> (дата звернення: 27.09.2025)

дуже високою за напрямом забезпечення цифрової трансформації професійної освіти і психологічної науки та освіти. Увагу привертає, зокрема, проблематика резильєнтності освітян в умовах воєнного стану, запровадження технологій штучного інтелекту в освітню і наукову діяльність (рис. 5, 6).

Рис. 5³². Кластери констатувального виміру інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології за тематикою довідкового бюлетеня «Аналітичний вісник у сфері освіти і науки», випуск 17, 2023 (дані репозиторію ЕБ НАПН України на кінець III кварталу 2025р.)

³² Розроблено автором (Ростока М. Л.)

Розділ 1. Зарубіжний досвід відновлення освіти на постконфліктних територіях з урахуванням впливу глобальної цифрової трансформації суспільств

• Аналітичний огляд. 108 завантажень

Розділ 2. Теоретико-методологічні засади цифрової трансформації освіти дорослих (частина 2)

• Аналітичний огляд
• 107 завантажень

Розділ 3. Цифрові освітні ідеї у науковому доробку дослідників педагогічної науки і практики

• Аналітичний огляд
• 160 завантажень

Розділ 4. Штучний інтелект як інноваційна інформаційна технологія у педагогічних дослідженнях

• Аналітичний огляд
• 826 завантажень

Розділ 5. Освітнянські бібліотеки в умовах цифрової трансформації суспільства

• Реферативний огляд
• 379 завантажень

Розділ 6. Резильентність або психологічна стійкість: концепт, вимірювання, розвиток

• Аналітичний огляд
• 899 завантажень

Загальний показник затребуваності:

• 2871 завантаження
• (з урахуванням 392 скачувань загального матеріалу)

Рис. 6³³. Кластери констатувального виміру інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології за тематикою довідкового бюлетеня «Аналітичний вісник у сфері освіти і науки», випуск 18, 2023 (дані репозиторію ЕБ НАПН України на кінець III кварталу 2025 р.)

❖ У випусках 19 і 20 (2024) довідкового бюлетеня «Аналітичний вісник у сфері освіти і науки» висвітлено результати аналітико-синтетичного етапу наукового дослідження та здійснено інформаційно-аналітичний супровід розвитку загальної середньої, професійної, вищої освіти, освіти дорослих

³³ Розроблено автором (Ростока М. Л.)

тощо [3, 4]. За статистикою показників бачимо, що затребуваність аналітичних матеріалів є дуже високою, а за напрямом професійної освіти привертає значну увагу проблема психології штучного інтелекту як феномен освітньо-наукового простору та цифровий педагогічний інструментарій. Актуальність залежить від затребуваності аналітичного контексту з питань психологічного підґрунтя розвитку інклюзивних освітніх середовищ в умовах цифровізації та цифрової трансформації суспільства (рис. 7, 8).

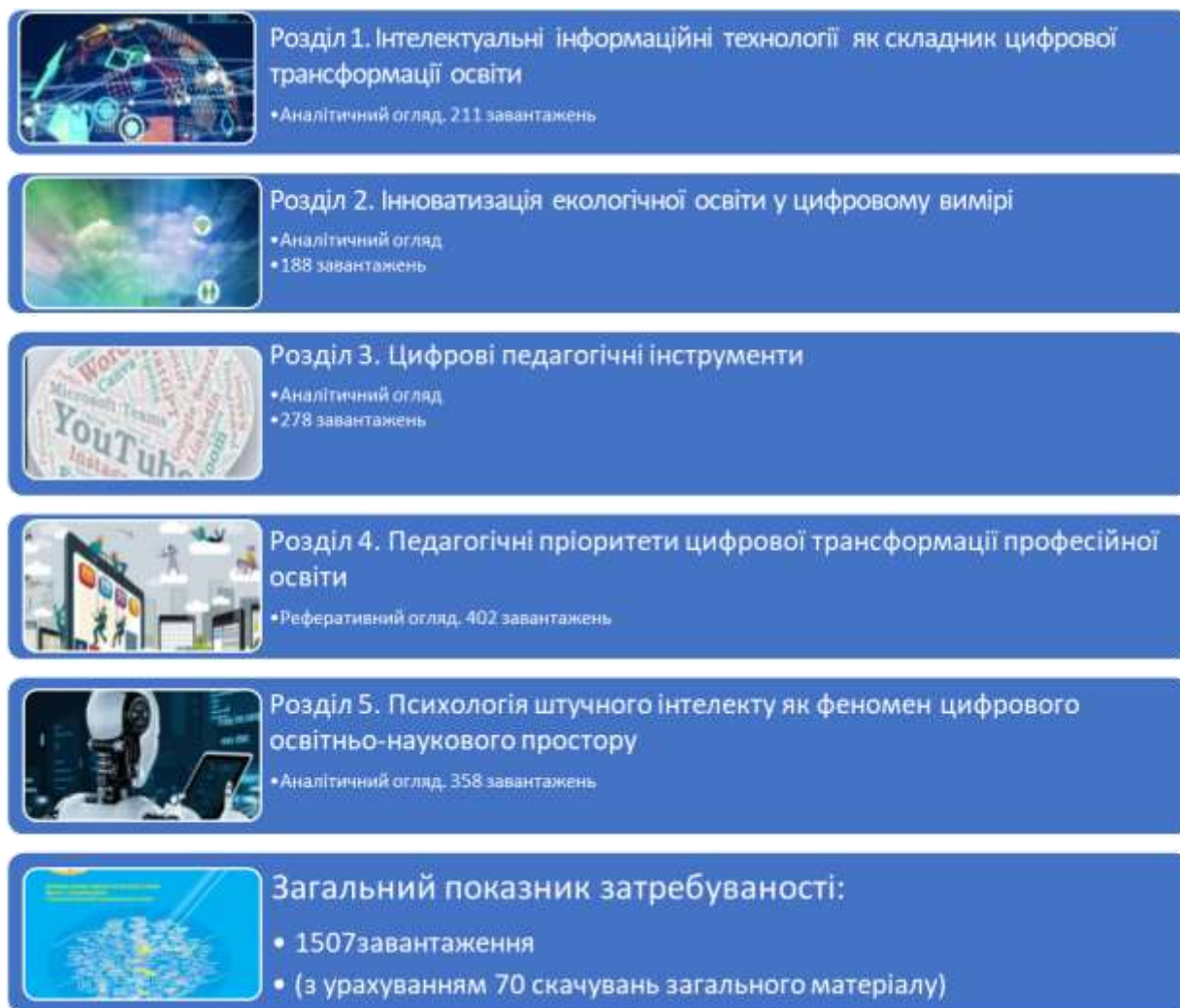

Рис. 7³⁴. Кластеризація інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології на аналітично-синтетичному етапі НД за тематикою довідкового бюлетеня «Аналітичний вісник у сфері освіти і науки», випуск 19, 2024
(дані на кінець III кварталу 2025 р.)

❖ У випусках 21 і 22 (2025) довідкового бюлетеня «Аналітичний вісник у сфері освіти і науки» зосереджено результати констатувального етапу наукового дослідження та здійснено інформаційно-аналітичний супровід

³⁴ Розроблено автором (Ростока М. Л.)

розвитку загальної середньої, професійної, вищої освіти, освіти дорослих [5, 6].

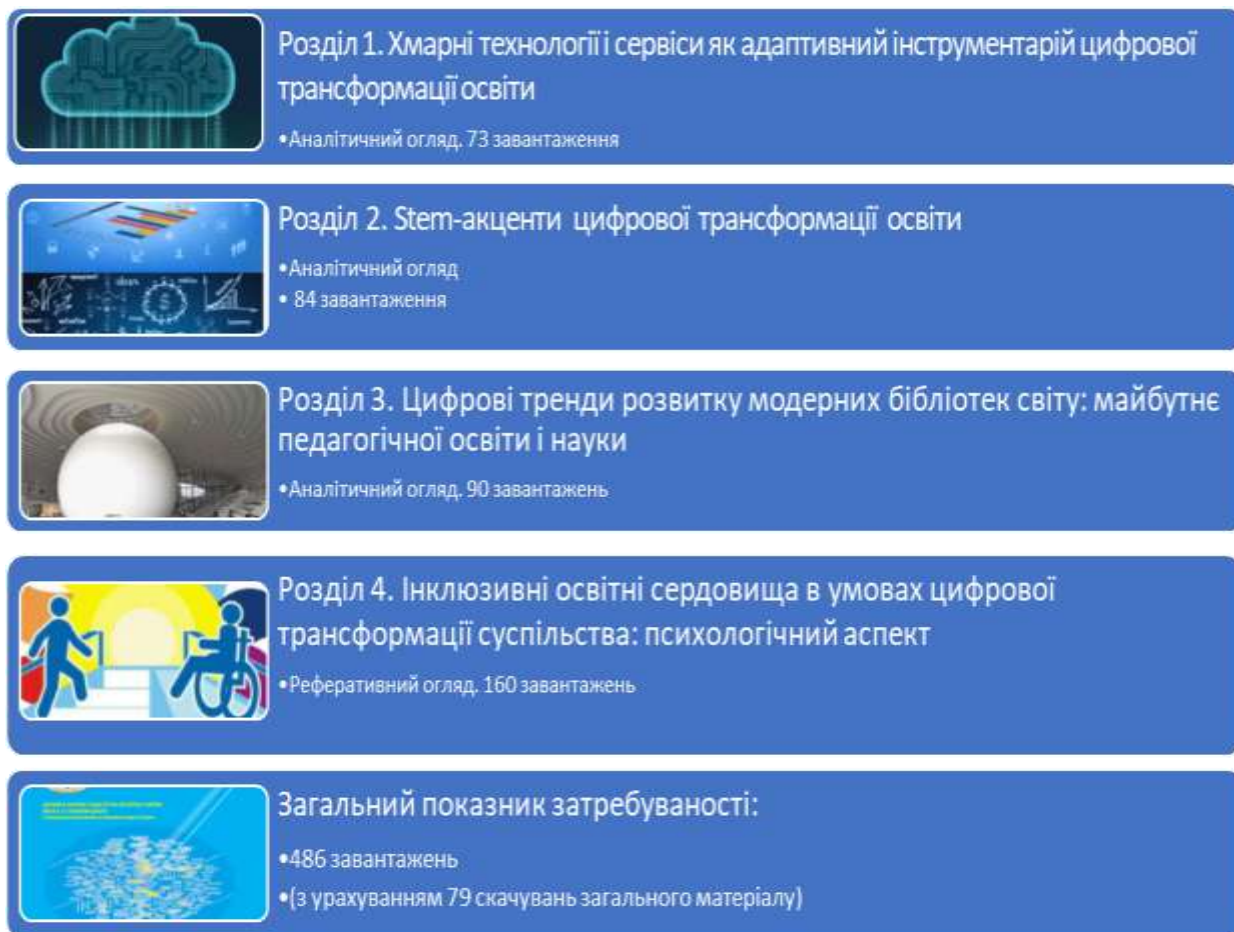

Рис. 8. Кластеризація інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології на аналітично-синтетичному етапі НД за тематикою довідкового бюлетеня «Аналітичний вісник у сфері освіти і науки», випуск 20, 2024 (дані на кінець III кварталу 2025 р.)³⁵

У 2025р. розпочалося упровадження остаточних кінцевих результатів, які зосереджено на інформаційно-аналітичному забезпеченні й супроводі професійного розвитку педагогічних кадрів, їх готовності відповідати на цифрові виклики та приймати відповідні рішення.

Здійснено узагальнення наукового доробку з питань електронного і цифрового підручникотворення У цьому контексті розглянуто напрацювання з питань розвитку цифрових екосистем закладів вищої освіти.

Приділено увагу становленню й розвитку науковців, дослідників та наголошено на ролі наукометрії та оцінювання їхньої діяльності, на тенденціях та окреслено перспективи цього напрямку інформаційно-аналітичного супроводу (рис. 9–12).

³⁵ Розроблено автором (Ростока М. Л.)

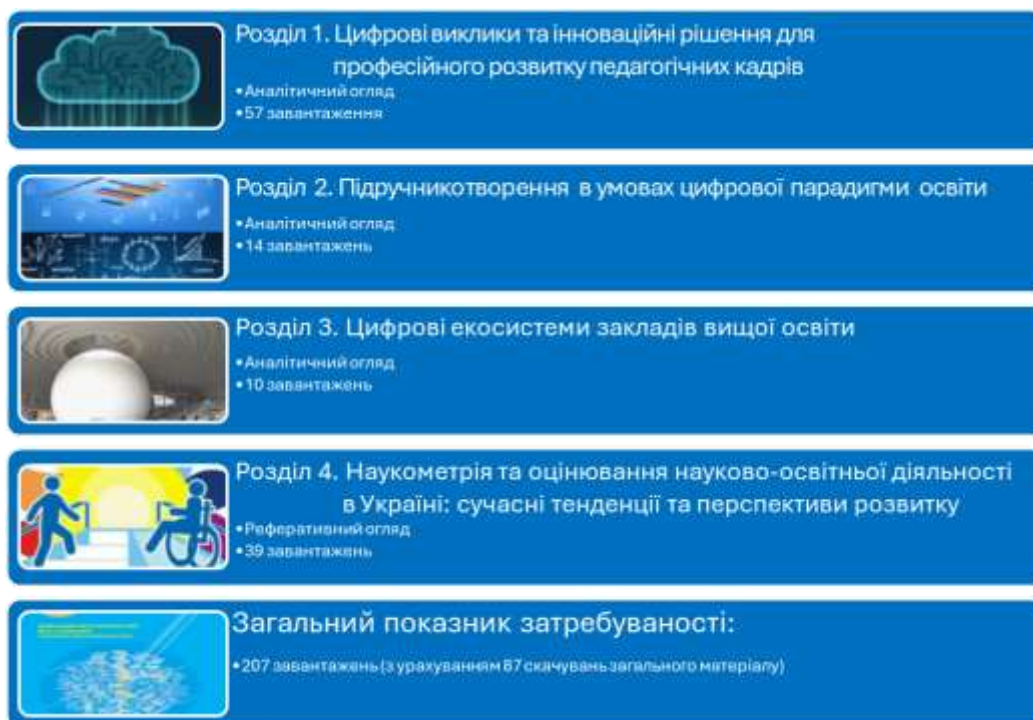

Рис. 9³⁶. Кластеризація інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології на узагальнювальному етапі НД за тематикою довідкового бюлетеня «Аналітичний вісник у сфері освіти і науки», випуск 21, 2025 (дані на кінець III кварталу 2025 р.)

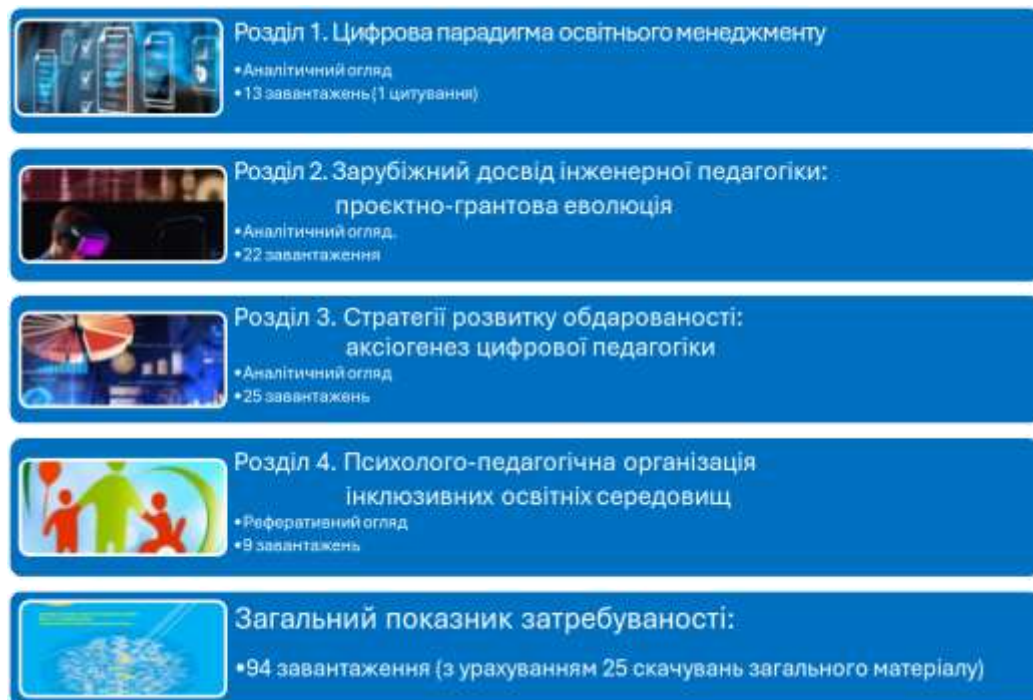

Рис. 10³⁷. Кластеризація інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології на узагальнювальному етапі НД за тематикою довідкового бюлетеня «Аналітичний вісник у сфері освіти і науки», випуск 22, 2025 (дані на кінець III кварталу 2025 р.)

³⁶ Розроблено автором (Ростока М. Л.)

³⁷ Розроблено автором (Ростока М. Л.)

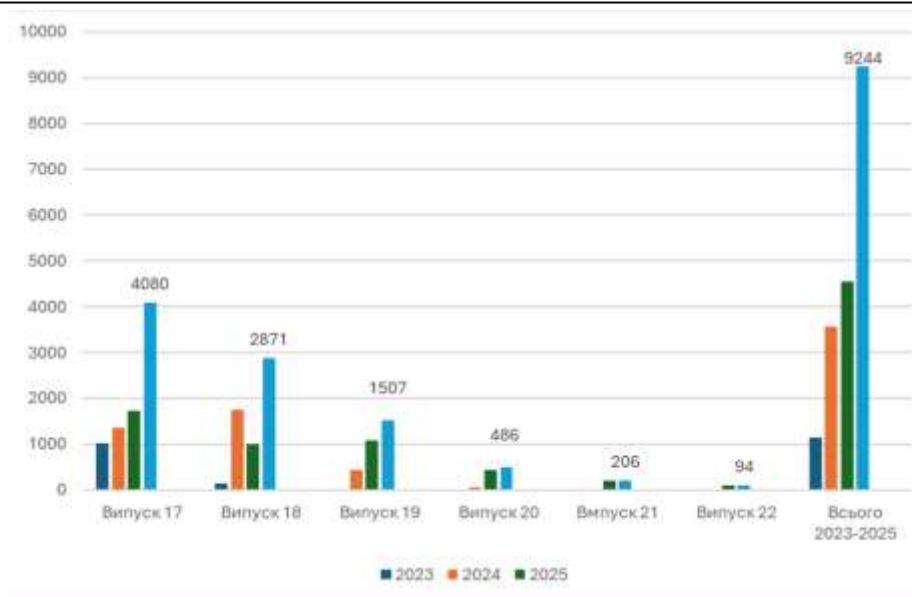

Рис. 11³⁸. Динаміка показників впливу інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології на узагальнювальному етапі НД за упровадженням основних результатів (дані на кінець III кварталу 2025 р.)

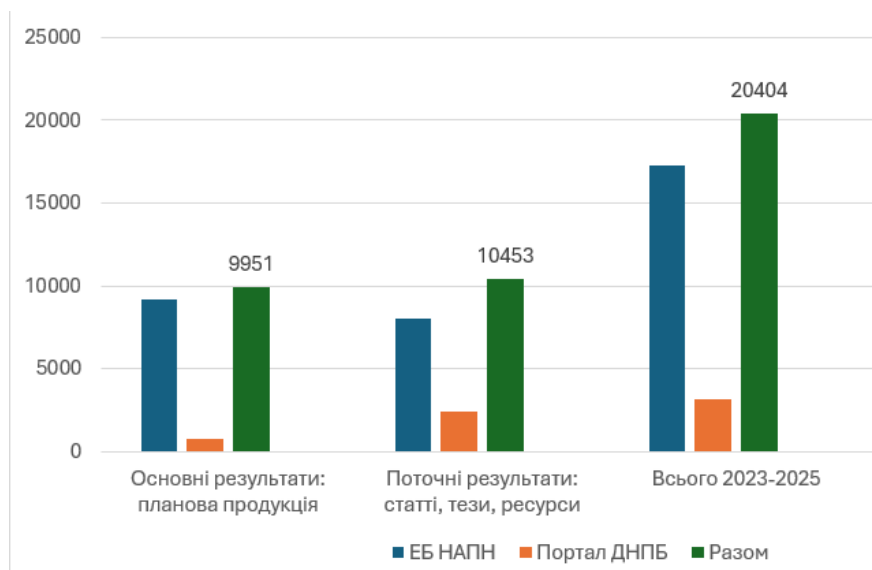

Рис. 12³⁹. Динаміка показників затребуваності наукової продукції, що підготовлено за результатами узагальнювального етапу НД з інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки у контексті вітчизняного і зарубіжного досвіду (дані на кінець III кварталу 2025 р.)

Вплив наукового дослідження здійснювався через публікації у масмедіа цікавих фактів з апробації й упровадження наукових результатів.

Так, у публікації «Науково-методичні засади інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки в умовах воєнного стану» констатовано, що науковим поштовхом до проведення

³⁸ Розроблено автором (Ростока М. Л.)

³⁹ Розроблено автором (Ростока М. Л.)

інноваційного івенту, що відбувся 17 травня 2023 р. з нагоди Всеукраїнського фестивалю науки, стало наукове дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Аргументовано мобілізацію зусиль науково-освітянської спільноти щодо зміцнення потенціалу сфери науки й інновацій задля прогнозування ризиків, пов'язаних з глобальними процесами еволюціонування всіх сфер життєдіяльності суспільства, зокрема цифровізації. Науковим середовищем є міжнародні й всеукраїнські науково-практичні заходи, зокрема проведений круглий стіл «Науково-методичні засади інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки». Цей формат сприяє взаємодії між учасниками, збагаченню їх інноваційного досвіду, узагальненню ідей і думок щодо науково-методичних засад інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації зазначених галузей.

Активність науково-освітнього співтовариства підтвердила актуальність обраної тематики заходу, який є одним із осередків забезпечення ефективності констатувального етапу наукового дослідження, що уможливорює збір, оброблення, систематизацію й створення підґрунтя для подальших дослідницьких розвідок (рис. 13) [45].

Рис. 13⁴⁰. Динаміка затребуваності інформаційних матеріалів з проблематики науково-методичних засад інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки в умовах воєнного стану

У науковому повідомленні «Медвин та його мешканці, традиції супротиву та культурного єднання: кроки співпраці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського і Медвинської публічної бібліотеки» резюмовано, що в контексті забезпечення об'єктивною

⁴⁰ Джерело: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/373> (дата звернення: 25.09.2025)

практикоорієнтованою базою прикладного наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» налагодження активних культурно-просвітницьких і дослідницьких взаємозв'язків є актуальним і своєчасним. Зазначено, що укладено партнерську двосторонню угоду про співпрацю ДНПБ і Медвинської публічної бібліотеки. Цей пакт присвячено Всеукраїнському дню бібліотек і Міжнародному дню шкільних бібліотек. Висвітлено досвід інтеграції просвітницьких, наукових і культурних ініціатив задля активізації національної самосвідомості та відчуття єдності українців. Презентовано два паралельних проєкти – «Розвиток резильєнтності освітян» (спікер О. Мерзлякова) та «Діяльність культурно-просвітницького клубу «Історичні мандри» (спікер К. Сіроштан). Наголошено, що інтеграція цих проєктів стала можливою завдяки налагодженню тісної співпраці відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ з Медвинською публічною бібліотекою Медвинської сільської ради (Л. Рибченко) під патронатом Відділу культури та туризму Медвинської сільської ради (начальник М. Василенко). Висвітлено досвід діяльності Медвинської публічної бібліотеки в умовах супротиву українського народу військовій російській агресії. Наголошено на ролі бібліотеки Медвина як центру патріотичного, просвітницького, культурного єднання селян та багатьох інших українців, які знайшли прихисток у Медвині в часи військової навали. Констатовано, що досвід діяльності бібліотеки Медвина заслуговує на увагу не тільки бібліотечних працівників, а й освітян, науковців та всіх патріотично налаштованих громадян України, які мають активну громадянську позицію й шукають шляхи національного єднання та культурного розвитку (рис. 14) [33].

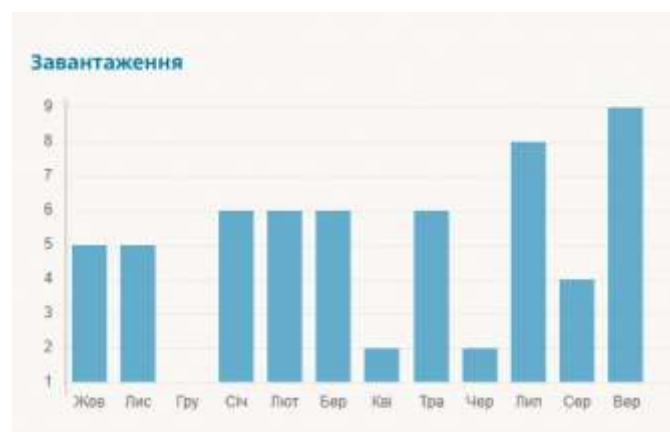

Рис. 14⁴¹. Динаміка затребуваності інформаційних матеріалів з проблематики налагодження партнерських взаємозв'язків з історично відомими осередками просвітницької діяльності у контексті здійснення інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки (на кінець III кварталу 2025 р.)

⁴¹ Джерело: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/403> (дата звернення: 25.09.2025)

3. «Інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки у воєнний і повоєнний періоди України» (2024–2025, науковий керівник О. Лучанінова) (рис. 15), серед кінцевих прикладних результатів якого два основних прикладних результати, які розміщено на порталі ДНПБ та у середовищі Електронної бібліотеки НАПН України (загалом на кінець III кварталу 2025 р. розміщено 82 ресурси, які мають 3548 завантажень).

Статистичні звіти електронної бібліотеки

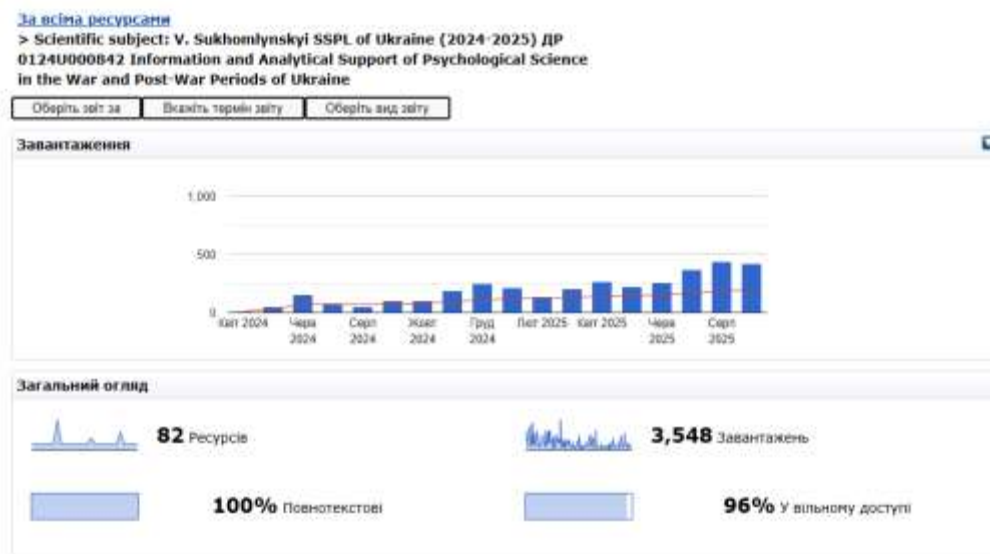

Рис. 15⁴². Динаміка затребуваності результатів НД «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» на стадії узагальнювального етапу, що підтверджує позитивний вплив на розвиток освіти, педагогіки і психології (статистичні дані на кінець III кварталу 2025 р.)

Позитивний вплив на розвиток освіти, педагогіки і психології спостерігається за позитивною динамікою показників затребуваності, зокрема матеріалів довідкових видань:

❖ Довідковий бюлетень «Дайджест провідних спеціалізованих видань з психологічних наук», у якому сформовано базу знань про спеціалізовані періодичні видання з психологічних наук вітчизняного та зарубіжного походження, у яких представлено довідкову та оглядову наукову продукцію з питань розвитку психологічної науки у воєнний і повоєнний періоди України [13];

⁴² Джерело: <https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0124U000842/> (дата звернення: 27.09.2025)

❖ Інформаційно-аналітичний довідник «Психологічний супровід воєнного та повоєнного періодів України», де зосереджено актуальні узагальнення щодо теоретико-методологічних засад інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання у воєнний і повоєнний періоди України. Розкрито історіографічний контекст військової психології, зокрема підготовки військових психологів, здійснено інформаційний супровід психолого-педагогічної організації інклюзивної освіти, зосереджено увагу на результатах контент-аналізу дієвих практик подолання деструктивних наслідків воєнного періоду України, зосереджено увагу на джерелах, які супроводжують підготовку педагогічних кадрів до надання першої психологічної допомоги в умовах надзвичайності [44].

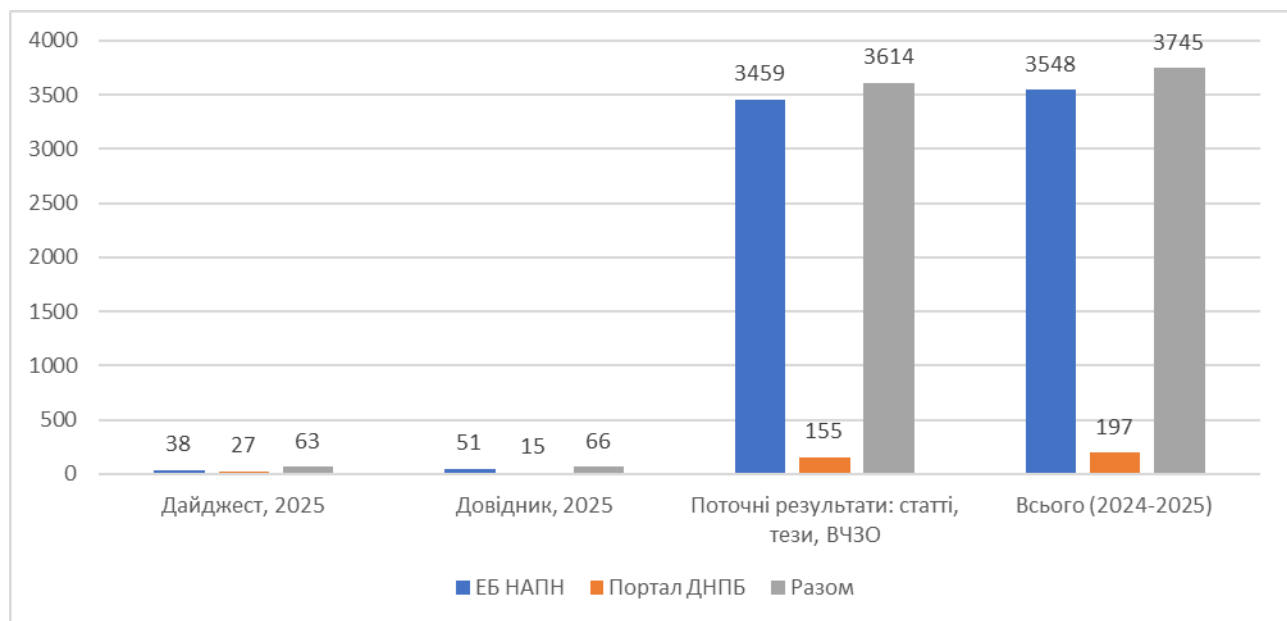

Рис. 11⁴³. Динаміка показників затребуваності наукової продукції, що підготовлено за результатами узагальнювально-стратегічного етапу НД з інформаційно-аналітичного супроводу психологічної науки у воєнний і повоєнний періоди України (дані на кінець III кварталу 2025 р.)

Динаміка показників за всіма НД за останні п'ять років (2020–2025) дає змогу стверджувати, що результати дослідницьких пошуків ДНПБ мають активний попит користувачів, споживачів інформаційної аналітики.

⁴³ Розроблено автором (Ростока М. Л.)

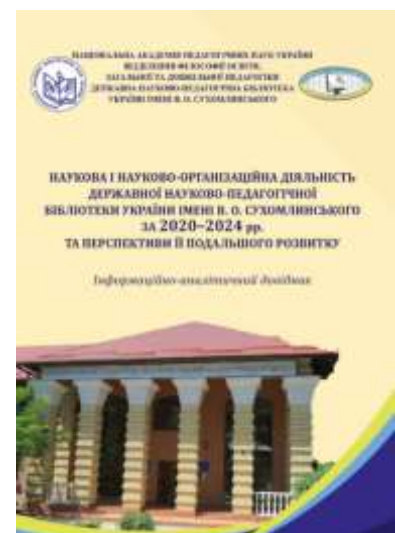
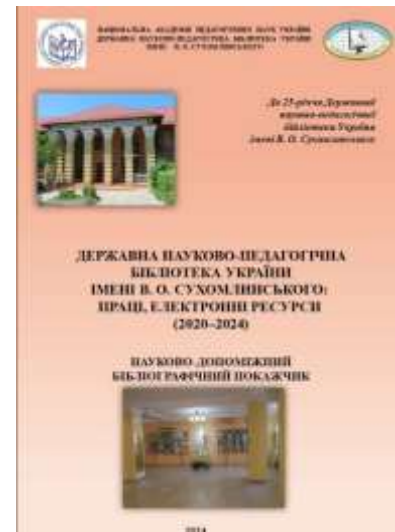
Таким чином, звертаємо увагу на вагомий здобуток дослідників ДНПБ щодо інформаційного забезпечення процесів цифровізації та цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології.

Акцентуємо також увагу на наукових здобутках відділу педагогічного джерелознавства та біографістики ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського у контексті прикладного наукового дослідження «Педагогічна біографіка в інформаційному освітньо-науковому просторі України» (2023–2025, науковий керівник Л. Д. Березівська) та на значущості створення цифрових/електронних біографічних ресурсів.

Підготовлено низку бібліографічних показників, зокрема науково-допоміжний бібліографічний показник «Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (2020–2024): праці, електронні ресурси» презентовано доробок (наукові праці, електронні ресурси) наукових і бібліотечних працівників ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського за останніх п'ять років діяльності [15].

Презентовано інформаційно-аналітичний довідник «Наукова і науково-організаційна діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського за 2020–2024 рр. та перспективи її подальшого розвитку», у якому представлено інформаційно-аналітичні матеріали (звіт і додатки) про наукову і науково-організаційну діяльність ДНПБ за 2020–2024 рр. Вміщено інформацію про основні здобутки і результати роботи колективу установи за п'ять років під час пандемії Covid-19, повномасштабної війни РФ проти України та перспективи її подальшого розвитку з огляду на потреби оборони, повоєнного відновлення, євроінтеграції, цифрової трансформації освіти, педагогіки [34].

Важливо наголосити на науковому доробку відділу цифрових технологій і комп'ютерного забезпечення ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського щодо прикладних результатів за темою наукового дослідження «Проектування баз знань цифрових освітніх ресурсів» (2023–2025, науковий керівник А. Г. Гуралюк).

Так, у 2025 р. цим відділом видано методичні рекомендації «Використання баз знань для розроблення й візуалізації цифрових освітніх ресурсів», у яких репрезентовано актуальні питання дослідження й впровадження сучасних підходів до створення, структурування та візуалізації освітнього й наукового контенту із застосуванням технологій баз знань. Розглянуто теоретичні основи застосування баз знань в освіті та практичні аспекти їх впровадження як інструментарію для побудови цифрових освітніх ресурсів. Запропоновані рекомендації спрямовано на підвищення ефективності наукової, освітньої та інформаційної діяльності шляхом систематизації, впорядкування та наочного представлення освітнього контенту [9].

У дайджесті «Цифрові освітні технології» висвітлено дослідження працівників відділу цифрових технологій і комп'ютерного забезпечення ДНПБ щодо пошуку, систематизації, класифікації і представлення цифрового інструментарію для використання в освітньому процесі. Систематизований за функціональними можливостями набір цифрових інструментів сформовано крізь призму наукового доробку вчених, які досліджують означену проблематику [56].

В оглядовому виданні «Цифровізація освіти і науки в період російсько-української війни та відновлення України» репрезентовано результати досліджень співробітників відділу цифрових технологій і комп'ютерного забезпечення ДНПБ, присвячених аналізу процесів цифровізації освіти і науки в умовах російсько-української війни та періоду відновлення. Висвітлено підходи до пошуку, систематизації, класифікації та представлення цифрового інструментарію, що використовується в сучасному освітньому процесі. Запропонований набір цифрових ресурсів і платформ упорядковано за функціональними ознаками й подано крізь призму наукових напрацювань, що окреслюють ключові тенденції, виклики та перспективи цифрової трансформації української освітньої системи [59].

Акцентуємо увагу на вагомості прикладних наукових результатів відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів і методичного супроводу

освітнянських бібліотек ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського за темою «Освітнянські бібліотеки як суб'єкт проектування освітнього середовища в умовах цифровізації» (2023–2025, науковий керівник Л. О. Пономаренко). У довіднику «Науково-інформаційна діяльність провідних освітнянських бібліотек – 2023» дослідниками відділу узагальнено інформацію про інформаційну та видавничу діяльність провідних освітнянських книгозбірень мережі освітнянських бібліотек МОН України та НАПН України, а саме про створення наукових видань, укладання бібліографічних посібників, інструктивно-методичних матеріалів. Видання також містить перелік науково-практичних заходів, спрямованих на підвищення професійного рівня бібліотечних працівників освітнянської галузі. Довідник призначений для бібліотечних працівників, методистів управлінь освіти й науки обласних і міських держадміністрацій, інших фахівців, залучених до інформаційного забезпечення педагогічної науки і практики [35].

Таким чином підсумуємо, що вагомий внесок в розвиток інформаційної аналітики в освітньому контексті цифровізації та цифрової трансформації таких учених, як В. Биков, Д. Вілліс, Р. Гуревич, Д. Зільвінскіс, М. Кастельс, В. Кремень, О. Ляшенко, О. Спірін, М. Шишкіна та ін. сприяє розбудові інформаційного суспільства та здійснює позитивний вплив на результати наукових досліджень з упровадження цифрових технологій в освітні процеси, а також забезпечує реалізацію досягнень цифрової аналітики в системах вищої освіти та інтеграцію аналітичних платформ у педагогічну практику.

Отже, аналітико-узагальнювальний зріз із організації і проведення прикладного наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» (2023–2025) уможливив виокремлення основних аспектів цифрової освітньої політики України та зарубіжних країн, зокрема Європейського Союзу, і дав змогу дослідити чинні законодавчі документи щодо її реалізації.

На основі результатів аналізу можна стверджувати, що поряд з активною цифровою діяльністю НАПН України та її підвідомчих інституцій, зокрема й Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, постає низка викликів, які окреслюють перспективні напрями подальших наукових досліджень таких, як:

– поглиблене дослідження нових методологій та удосконалення існуючих, що у цифровізаційних процесах матимуть ефективне застосування у практиці освітньої і педагогічної діяльності;

– модернізація або інноватизація системи інформаційно-аналітичного супроводу освіти, педагогіки і психології, що цілком зрозуміло і набуває актуальності у цифровому освітньо-науковому просторі, потребуючи нового тезаурусного підходу, інструментарію, методик і технологій, зокрема і штучного інтелекту тощо;

– зважаючи на попит у продуктах інформаційної аналітики щодо супроводу всіх ланок освіти, зокрема професійної, наукові дослідження в цьому векторі мають набути нових парадигмальних ознак, наприклад досліджень трансдисциплінарного, різомного, адаптивного, онтологічного підходів, підходів відкритої освіти і науки, концептуалізації нового знання в цьому сенсі;

– екстраполяція перспективних практик зарубіжного досвіду з інформаційної аналітики в теорію і практику української освіти і науки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

List of References

1. *Аналітичний вісник у сфері освіти й науки* : довід. бюл. / наук. ред. М. Л. Ростока ; бібліогр. ред. Л. О. Пономаренко ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : Твори, 2023. Вип. 17. 124 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735560/> (дата звернення: 17.06.2025).

2. *Аналітичний вісник у сфері освіти й науки* : довід. бюл. / наук. ред. М. Л. Ростока ; бібліогр. ред. Л. О. Пономаренко ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : Твори, 2023. Вип. 18. 120 с. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.737306>.

3. *Аналітичний вісник у сфері освіти й науки* : довід. бюл. / наук. ред. М. Л. Ростока ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : Твори, 2024. Вип. 19. 121 с. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.741210>.

4. *Аналітичний вісник у сфері освіти й науки* : довід. бюл. / наук. ред. М. Л. Ростока ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : Твори, 2024. Вип. 20. 111 с. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.id/eprint/743046>.

5. *Аналітичний вісник у сфері освіти й науки* : довід. бюл. / наук. ред. М. Л. Ростока ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : Твори, 2025. Вип. 21. 154 с. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.id/eprint/745216>.

6. *Аналітичний вісник у сфері освіти й науки* : довід. бюл. / наук. ред. М. Л. Ростока ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : Твори, 2025. Вип. 22. 149 с.. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.id/eprint/745468>.

7. Березівська Л. Д. Про наукову і науково-організаційну діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського за

2020–2024 рр. та перспективи її подальшого розвитку : за результатами наук. доп. на засід. Президії НАПН України, 19 верес. 2024 р. *Вісн. НАПН України*. 2024. Т. 6, № 2. С. 1–8 (розд. паг.). DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6211>.

8. Березівська Л. ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського в інформаційному забезпеченні освіти незалежної держави. *Освіта і сусп-во*. 2024. Груд. (№ 12). С. 10–11. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/743997/> (дата звернення: 27.02.2025).

9. Використання баз знань для розроблення й візуалізації цифрових освітніх ресурсів : метод. реком. / [упоряд.: А. Г. Гуралюк, Н. О. Терентьєва, Н. В. Вараксіна; наук. ред. А. Г. Гуралюк] ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ : ФОП Ямчинський О.В., 2025. 68 с. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.id/746129>.

10. Виховання ціннісного ставлення до комунікацій у цифровому відкритому середовищі : метод. реком. [Т. К. Окушко, Н. В. Харченко, С. В. Коновець, С. В. Федоренко, Н. О. Шпиг; наук. ред. Т. К. Окушко]. Івано-Франківськ: НАІР, 2024. 44 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-617-8011-94-9-2024-44>.

11. Гедіков В. Загальний аналіз нормативно-правових актів у сфері цифровізації в Україні. *Юридичний вісн.* 2024. Вип. 3. С. 54–61. DOI: <https://doi.org/10.32782/yuv.v3.2024.7>.

12. Глобальна цифровізація освітньо-наукового простору і виклики модернізації наукової періодики НАПН України / В. І. Луговий, І. Ю. Регейло, Н. В. Базелюк, О. В. Базелюк. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Вип. 73(5), С. 264–283. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v73i5.3366>.

13. Гуралюк А. Г., Ростока М. Л. Бібліографічний та аналітичний супровід діяльності Національної академії педагогічних наук України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти (2020–2022 рр.): За результатами наукової доповіді на засіданні Президії Національної академії педагогічних наук України 16 берез. 2023 р. *Вісн. Нац. акад. пед. наук України*. 2023. Вип. 5 (1). С. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5111>.

14. Дайджест провідних спеціалізованих видань з психологічних наук : довід. бюл. / за наук. ред. М. Л. Ростоки ; авт.-упоряд. : О. П. Лучанінова, С. С. Рашидова, О. В. Углова, Я. В. Пилипчук, Л. О. Пономаренко, М. Л. Ростока ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : Твори, 2025. 171 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/745470/> (дата звернення: 15.07.2025).

15. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (2020–2024): праці, електронні ресурси : наук.-допом. бібліогр. покажч. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Л. Д. Березівська, Л. О. Пономаренко, О. Б. Бондарчук; наук. ред., вступна ст. Березівська Л. Д.]. Вінниця : Твори, 2024. 256 с. До 25-річчя Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.id/eprint/744035/>.

16. *Дидактичний супровід освіти дітей раннього і дошкільного віку: методичний poradnik для батьків*: метод. реком. / за наук. ред. С. А. Васильєвої. Івано-Франківськ: НАІР, 2024. 88 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/743749/> (дата звернення: 07.07.2025).
17. Драч І. І., Литвинова С. Г., Слободянюк О. М. Досвід реалізації інституційних політик відкритої науки в європейських університетах. *ITLT*, 2022. Vol. 90, No. 4. P. 173–190. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v90i4.4945>.
18. Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2023. №№ 6-7, ст. 18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-IX#Text> (дата звернення: 07.07.2025).
19. Закон України «Про цифровий контент та цифрові послуги. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2023. № 90, ст. 345. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3321-20#Text> (дата звернення: 07.07.2025).
20. *Запровадження безбар'єрності освітніх послуг в закладах дошкільної та загальної середньої освіти*: аналіт. матеріали для МОН України / за заг. ред. Л. І. Прохоренко, В. В. Засенка, Н. А. Ярмоли. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 77 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/742529/> (дата звернення: 07.07.2025).
21. *Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2024 р. Ч. I*. / За заг. ред. В. Г. Кременя. Київ: НАПН України, 2025. 128 с. DOI: <https://doi.org/10.37472/zvit2024-1>.
22. *Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2024 р. Ч. II*. / За заг. ред. В. Г. Кременя. Київ: НАПН України, 2025. 466 с. DOI: <https://doi.org/10.37472/zvit2024-2>.
23. Концептуальні засади реформування історичної освіти в системі загальної середньої освіти. *Наказ Міністерства освіти і науки України від 30 липня 2024 року № 1072*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1072729-24#Text> (дата звернення: 07.07.2025).
24. *Концепція розвитку відкритої науки в НАПН України на 2024–2030 роки*. URL: <https://naps.gov.ua/ua/press/announcements/3373/> (дата звернення: 07.07.2025).
25. *Концепція розвитку відкритої науки в науковій організації* / І. Драч, О. Петрое, О. Бородієнко. URL: <https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/2024.10.21-Kontseptsiya-rozvytku-vidkrytoyi-nauky-v-nauk.organizatsiyi.pdf> (дата звернення: 07.07.2025).
26. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі / В. Кремень, С. Сисоєва, І. Бех та ін. *Вісн. Нац. акад. пед. наук України*. 2022. Вип. 4(2). С. 1–30. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4206>.
27. *Концепція розвитку шкільного інтелекту в Україні*. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 07.07.2025).
28. *Концепція цифрової гігієни дітей дошкільного віку*. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 травня 2025 р. № 432-р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/432-2025-%D1%80#Text> (дата звернення: 07.07.2025).

29. Котун К. В. Політика цифрової трансформації освіти у Фінляндії: стратегічні пріоритети, цілі та механізми реалізації. *Міжнародний освітній простір: розвиток в умовах соціокультурної трансформації* : монографія. (Професійно-педагогічні та компаративні дослідження в освіті). Ужгород : РІК-У, 2025. С. 103–123. DOI: <https://doi.org/10.35387/edu-mono.0206.2025>.

30. Котун К. Політика цифрової освітньої інфраструктури у Швеції. *Пед. академія: наук. зап.* 2024. Вип. 8. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12750083> (дата звернення: 07.07.2025).

31. Лариса Дмитрівна Березівська: історик, педагог, бібліотекознавець : біобібліогр. довід. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Л. О. Пономаренко, Є. Ф. Демида, Т. М. Деревянко, Т. С. Павленко, Х. В. Середа; наук. ред. Л. О. Пономаренко]. Вінниця : Твори, 2025. 311 с. (Серія «Академіки НАПН України» ; вип. 37). URL: <https://dnrb.gov.ua/ua/?ourpublications=43913> (дата звернення: 07.07.2025)..

32. Лук'янова Л., Годлевська К. Теоретико-методологічний (контекстний) аналіз змішаного навчання та перспективи його впровадження у сучасній освітній практиці. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems.* 2024. Вип. 72. С. 27–37. DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2024-72-27-37>.

33. Мерзлякова О. Л., Сіроштан К. Ю. Медвин та його мешканці, традиції супротиву та культурного єднання: кроки співпраці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського і Медвинської публічної бібліотеки: наукове повідомлення до Всеукраїнського дня бібліотек, 30 вересня та Міжнародного дня шкільних бібліотек, 23 жовтня 2023 р. *Вісн. Нац. акад. пед. наук України.* 2023. Вип. 5 (2). С. 1–6. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5215>.

34. *Наукова і науково-організаційна діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського за 2020–2024 рр. та перспективи її подальшого розвитку* : інформ.-аналіт. довід. / наук. ред. Л. Д. Березівська ; упоряд. : Л. Д. Березівська, Г. М. Романова, Л. О. Пономаренко, С. В. Тарнавська ; Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2024. 286 с. URL: <https://dnrb.gov.ua/ua/?ourpublications=40741> (дата звернення: 07.07.2025).

35. *Науково-інформаційна діяльність провідних освітянських бібліотек – 2023* : довід. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад. : О. Л. Гончаренко, К. Б. Щегельська ; наук. ред. Л. О. Пономаренко]. Вінниця : Твори, 2023. 112 с. URL: <https://dnrb.gov.ua/ua/?ourpublications=35283> (дата звернення: 07.07.2025).

36. *Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#n10> (дата звернення: 07.07.2025).

37. *Національний план щодо відкритої науки*. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2022 р. № 892-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/892-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 07.07.2025).

38. *Організаційно-педагогічні умови залучення батьків до використання дидактичних можливостей цифрового середовища в освіті дітей раннього та дошкільного віку*: метод. посіб. ; [за наук. ред. С. А. Васильєвої]. Івано-Франківськ: НАІР, 2024. 88 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/743748/> (дата звернення: 07.07.2025).

39. *Освіта для цифрової трансформації суспільства / Edukacja dla cyfrowej transformacji społeczeństwa / Education for digital transformation of society*: монографія. У 2 т. (Т. 1); [за наук. ред. В. Кременя, Н. Ничкало, Л. Лук'янової, Н. Лазаренко]. Київ: ТОВ «Юрка Любченка», 2024. 526 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/742488/> (дата звернення: 07.07.2025).

40. *Освіта для цифрової трансформації суспільства / Edukacja dla cyfrowej transformacji społeczeństwa / Education for digital transformation of society*: монографія. У 2 т. (Т. 2); [за наук. ред. В. Кременя, Н. Ничкало, Л. Лук'янової, Н. Лазаренко]. Київ: ТОВ «Юрка Любченка», 2024. 544 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/742499/> (дата звернення: 07.07.2025).

41. *Основи інформаційних технологій*: навч. посіб. для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти / А. М. Гуржій, Л. І. Возненко, Н. І. Поворознюк, В. В. Самсонов. Київ: Літера ЛТД, 2023. 288 с. URL: https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/posibnyky-prof-tech/Osnovy_inform_tehnologiy.pdf (дата звернення: 07.07.2025).

42. Проєкт «Європейський дослідницький простір як орієнтир розвитку педагогічної науки в Україні: інформаційний хаб Інституту педагогіки НАПН України» / О. М. Топузов, О. І. Локшина, А. П. Джурило, О. М. Шпарик. *Вісн. Нац. акад. пед. наук України*. 2023. Вип. 5 (1). С. 1–9. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5148>.

43. *Проєктування віртуального освітнього простору розвитку суб'єктності дорослих в умовах післявоєнного відновлення України*: монографія / М. Л. Смульсон, П. П. Дітюк, М. М. Назар, Д. С. Мещеряков, О. В. Зінченко, Д. Ю. Старков [та ін.]; за ред. М. Л. Смульсон. Київ, 2024. 217 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi80/0060510.pdf> (дата звернення: 07.07.2025).

44. *Психологічний супровід воєнного та повоєнного періодів України*: інформ.-аналіт. довід. ; [за наук. ред. О. П. Лучанінової; авт.-упоряд.: О. П. Лучанінова, Я. В. Пилипчук, С. С. Рашидова, Г. В. Міськов, О. В. Углова]; НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця: Твори, 2025. 290 с. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.id/eprint/745461>.

45. Ростока М. Л., Ільїна Т. В. Науково-методичні засади інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки в умовах воєнного стану. *Вісн. Нац. акад. пед. наук України*. 2023. Вип. 5 (1). С. 1–8. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5132>.

46. *Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року*. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/Docs%20Kampania%20Priyom%2024/Strateh.plan.diyalnosti.MON.do.2027.roku.pdf> (дата звернення: 07.07.2025).

47. *Стратегія розвитку Інституту на 2021–2025 роки*. URL: <https://ipood.com.ua/strategiya-rozvitku-2021-2025/> (дата звернення: 07.07.2025).

48. *Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери*. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 07.07.2025).

49. *Стратегія цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року*. Кабінет Міністрів України від 31 грудня 2024 р. № 1351 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 07.07.2025).

50. *Стратегія розвитку НАПН України на 2023–2027 роки*. Загальні збори НАПН України (7 квітня 2023 р. № 1-1/1-2). URL: https://naps.gov.ua/uploads/files/sod/2023/strategy_2023-2027.pdf (дата звернення: 07.07.2025).

51. *Теоретичні й методичні засади проектування освітньо-розвивального середовища закладу загальної середньої освіти в умовах цифровізації суспільства під час воєнного стану та в період відновлення України*: практич. посіб. Київ : Педагогічна думка, 2025. 168 с. URL: <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2025/09/Praktychnyy-posibnyk.pdf> (дата звернення: 07.07.2025).

52. Трубочева С. Е., Алексеєнко Т. Ф. *Особливості проектування освітньо-розвивального середовища закладу загальної середньої освіти в умовах цифровізації суспільства під час воєнного стану та в період відновлення України* : метод. реком. Київ : Педагогічна думка, 2025. 46 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2025/04/metodychni_rekomendatsii.pdf (дата звернення: 07.07.2025).

53. *Формування цифрових компетенцій у дитячих громадських об'єднаннях: практичний інструментарій*: метод. посіб. ; [Т. К. Окушко, Н. В. Харченко, С. В. Федоренко, О. В. Пащенко, Н. О. Шпиг, А. П. Кирєєва; наук. ред. Т. К. Окушко]. Івано-Франківськ : НАІР, 2024. 212 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/743745/> (дата звернення: 07.07.2025).

54. *Цифрова компетентність вчителя: інструмент самооцінювання та особливості використання*: метод. реком. : [В. Ю. Биков, О. О. Гриценчук, О. А. Дубовик, Ю. І. Завалевський, І. В. Іванюк, О. Є. Кравчина, О. В. Овчарук,]. Київ : ЦО НАПН України, 2022. 57 с.

55. *Цифрова компетентність вчителя нової української школи: 2024: інновації в умовах змін* : монографія [за заг. ред. О. В. Овчарук]. Київ : ЦО НАПН України, 2024. 268 с. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.741602>.

56. *Цифрові освітні технології : дайджест* ; [упоряд.: В. В. Коваленко, Л. А. Романов, М. Л. Ростока, І. О. Титаренко, Н. В. Вараксіна, Х. В. Середа, О. А. Шило, О. В. Дроншкевич; наук. ред. А. Г. Гуралюк] ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ : ФОП Ямчинський О.В., 2025. 178 с. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.id/746125>.

57. *Цифрова трансформація відкритих науково-освітніх середовищ* : монографія / Ін-т цифровізації освіти НАПН України ; [кол. авторів ; ред.

О. М. Спірін, О. П. Пінчук]. Київ, 2024. 308 с. Присвячено 25-річчю заснування Інституту цифровізації освіти НАПН України. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/744025/> (дата звернення: 07.07.2025).

58. *Цифрові технології професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у воєнний та повоєнний час: навч.-метод. посіб.* / М. А. Пригодій, А. М. Гуржій, О. Д. Гуменний, І. І. Голуб, Т. Г. Пригалінська, А. М. Волошин. Київ : Інститут професійної освіти НАПН України, 2023. 327 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738690/> (дата звернення: 07.07.2025).

59. *Цифровізація освіти і науки в період російсько-української війни та відновлення України* : огляд. вид. ; [упоряд. : А. Г. Гуралюк, В. В. Коваленко, Д. О. Закатнов, М. Л. Ростока, С. В. Тарнавська, Н. В. Вараксіна, О. А. Шило, І. П. Білоцерківець, А. В. Жигалюк; наук. ред. А. Г. Гуралюк] ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ : ФОП Ямчинський О. В., 2025. 318 с. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.id/746127>.

60. *AI Act (Regulation (EU) 2024/1689 laying down harmonised rules on artificial intelligence)*. [Access to European Union law]. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai> (дата звернення: 07.07.2025).

61. *Digital Education Action Plan: policy background* (European Commission). URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/plan> (дата звернення: 07.07.2025).

62. *Europe's Digital Decade: digital targets for 2030* (European Commission). <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/europes-digital-decade> (дата звернення: 07.07.2025).

63. *École Numérique 2022–2026*. URL: <https://ecolenumerique.wallonie.be/> (дата звернення: 07.07.2025).

64. *Escola Digital*. <https://escoladigital.com/> (дата звернення: 07.07.2025).

65. *European AI Office*. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/ai-office> (дата звернення: 07.07.2025).

66. *European Commission's State of the Digital Decade 2025 report*. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en> (дата звернення: 07.07.2025).

67. *Estrategia de Tecnologías Cuánticas de España 2025–2030* (España Digital 2026). URL: <https://espanadigital.gob.es/> (дата звернення: 07.07.2025).

68. *Piano Nazionale Scuola Digitale* (Ministero dell'Istruzione e del Merito). URL: <https://www.mim.gov.it/scuola-digitale> (дата звернення: 07.07.2025).

69. *Polska szkoła w sieci*. URL: <https://polskikraj.info/> (дата звернення: 07.07.2025).

70. *The Digital Europe Programme* (European Commission). URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme> (дата звернення: 07.07.2025).